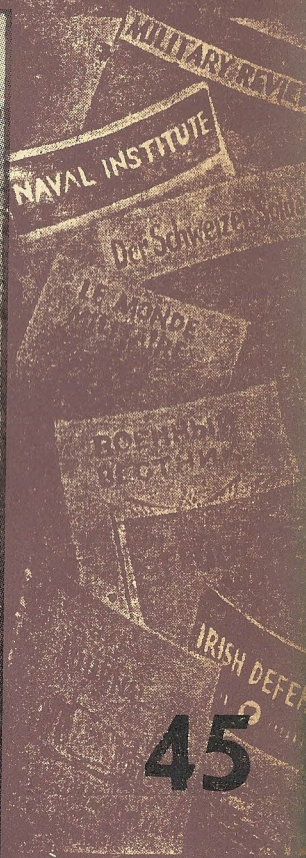

צקלון

צבא הגנה לישראל
הוצאת «מערכות»

צקלון

לקט תרגומים

תוכן הענינים

- מערכת-שריון במדבר הגני'מיור ג.מ.ב. רוברטס 3
הטיבת-רגלים מבקיעה כיתור .. הגני'מיור ה. קיפאנבארגאר 23
מפתח לשנת 1956 (חוברות 33-45) 36

מופיע בהשתתפות אה"ד

צבא הגנה לישראל
הוצאת מערכות

זולתה

תמונת השער

נעללים-מונפחות נגד-מוקשים

פּלס של חיל-ההנדסה המלכותי הבריטי מפגין פעולת גילוי מוקשים, כשהוא נעול נעללים-מונפחות נגד-מוקשים. את הנעללים מנפחים כשם שמנפחים „בלון" של ילד; הן מפחיתות את לחץ הרגל על הקרקע.

מערכת שריון במדבר

עלם אל-חלפה, 1942

הגנרל-מיוז ג. פ. ב. רוכרטס

תחילתו של חודש אבגוסט, 1942, בישרה חודש מוגיע מאוד במדבר המערבי. היה זה פרק זמן של התפוררות-ארגון, של אבק וחובים, של פקודות ופקודות המשנות אותן, ושל שרב ודיזינטריה-אמבית, המכונה „גיפ-טאמי“.

הארמיה-השמינית היתה מלקקת את פצעייה וממיינת עצמה חלק-חלק למקומה, כשהיא מוציאה מקו אל-עלמין מספר יחידות רב ככל האפשר לשם ההתארגנות ומקיימת בקו זה עוצמה במלוא המידה אשר אפשרו הציוד והנשק שברשותה.

אשר לשריון, רוב הטנקים שהיו מסוגלים לנסוע עדיין קובצו בבריגדת-שריון אחת, ה-22 — אשר אליה הוצבתי בסוף יולי כמפקדה, כל אחת מיחידות השריון ספגה קודם קודם לכן אכזרות כבדות, ועל כן היו כל רגימנטי-השריון של הבריגדה, פרט לאחד, יחידות מקובצות.

סדר-המערכה של הבריגדה היה:

- רגימנט „האפורים“ הסקוטי המלכותי — להלן „האפורים“.
- הגדודים ה-1 וה-6 לרגימנט הטנקים המלכותי — להלן רט"ס 1.
- הגדוד ה-5 לרגימנט הטנקים המלכותי — ההוטארים המלכותיים מגלר-סטארשייר — להלן רט"ס 5.
- הרגימנטים ה-3 וה-4 ל„יומנרי מרחנות-לונדון“ — להלן ימ"ל 4.
- הרגימנט ה-1 ל„ארטילריה הרכובה המלכותית“ — להלן אר"מ 1.
- הגדוד ה-1 לבריגדת הרובאים — להלן בר"1.

כל רגימנט שריון כלל שתי גונדות טנקים, ובכל אחת 12 טנקי „גנרל גרנט“, וגונדה קלה אחת של טנקי „קרוסאידר“ או „סטיוארט“, פרט לרגימנט הימ"ל, אשר לו היתה רק גונדה אחת של טנקי „גראנט“. בת 15 טנקים. נוסף לכך יוזכרו כאן 6 צוטי-טנק אמריקניים, שנחלקו בין כל יחידות הבריגדה; הם נשלחו לארמיה-השמינית כדי לקנות נסיון-קרב, והיו החיילים האמריקאים

מקורות ומחברים

(הצרות והארות לקורא)

מערכת שריון במדבר

מאת הגנרל-מיוז ג.פ.ב. רוכרטס

בין מערכת סיני של שנת 1956 ובין מערכת עלם אל חלפה של שנת 1942 יש אי אילו קווי-דמיון, על אף השוני הרב. שתיהן התחוללו בשטח מדברי, ושתיהן היו מערכות בהן מילא השריון תפקיד ראשי. ענין רב ימצא, איפוא, הקורא בתיאורה של אותה מערכה, שהתחוללה לפני 14 שנה, בין הבריטים והגרמנים, במדבר המערבי של מצרים, ואשר קבעה או לאיבמעט את גורל המזרח-התיכון.

בקראנו פרשה זאת נשקיף על המערכה מנקודת מבטו של מפקד בריגדת השריון ה-22, אשר באותן קשות שמשה עמוד התווך של ההגנה הבריטית. תיאור מנקודת מבטו של המפקד הגרמני שלחם מולו באותה המערכה עצמה, יובא אף הוא, בעתיד הקרוב.

פרטים נוספים ותיאור מקיף יותר על „מערכת עלם אל חלפה“ ימצא הקורא בחוברת פ"א של „מערכות“, במאמרו של הגנרל הורוקס, מי שהיה אז מפקד הקורפוס-השלוש-עשרה הבריטי.

הפרשה שבחוברת זו לקוחה מתוך „ירחון צבא-הצי“ האמריקאי
 ("Marine Corps Gazette")

הטיבת הרגלים מבקיעה כיתור

מאת הגנרל-מיוז ה. קיסאנבארגאר

אותו עניין שימצא איש השריון הישראלי במערכת עלם אל חלפה, ימצא איש הרגלים הישראלי במערכת מינקארקאיט, שהתחוללה אף היא בשנת 1942, במדבר המערבי של מצרים. כאן תוארת המערכה מנקודת מבטו של מפקד בריגדת-הרגלים ה-5 הניו-זילנדית, ותיאורו חי וציוורי עד כדי כך, שהקורא רואה את הדברים כבסרט קולנוע.

אין עוד צורך להציג את המתבר המחוונן הזה לקוראי „צקלון“ — הוא זכור להם יפה מפרשות-קרב קודמות מפרי עטו — „קרב לילה על רכס מיטרייה“ („צקלון“ 28) ו„קרב לילה על רכס רואיסאת“ („צקלון“ 21). כמותן, לקוחה הפרשה הנוכחית מתוך ספרו הנודע „בריגדיר הרגלים“ — אחד הספרים המעולים ביותר, הן מבחינה סיפורית והן מבחינה צבאית, שנכתבו על מלחמה ומשתתפיה.

ספרו ראה זה עתה אור בעברית בהוצאת „מערכות“, שמו במקורו —

„Infantry Brigadier“

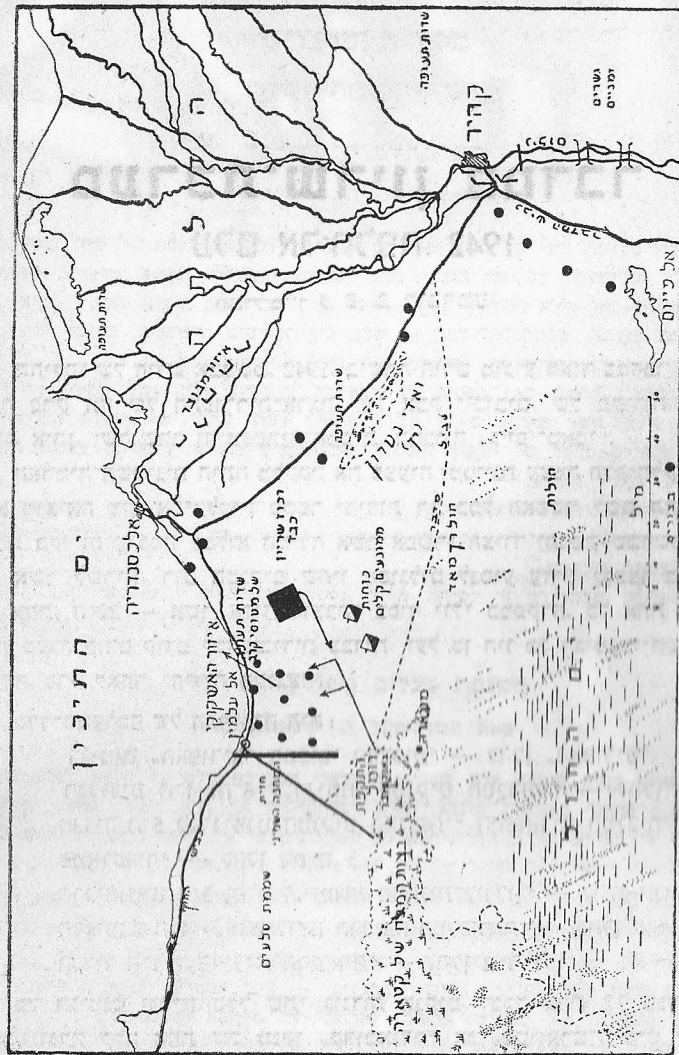
הראשונים אשר לחמו על אדמת אפריקה. אכן, את נסיון הקרב רכשו אצלנו במערכה בלתי מקובלת במידת מה, ושמה אני לומר כי ללא אבידות מרובות, אף כי צות אחד או שנים מהם נאלצו למלט עצמם מתוך טנקים בוערים.

עוצבות השריון האחרות ששרדו בארמיה-השמינית היו: בריגדה דלת-מצבה של טנקי "ולנטין" (בריגדת השריון ה-23) ובריגדת השריון הקלה ה-4 שהיתה מורכבת מרגימנט טנקי "סטיוארט", שני רגימנטים של מכוניות משוריינות, גדוד-מנוע, ורגימנט ארטילריה אחד. מכיון שבריגדת השריון ה-22 היתה הכוח המשוריין העיקרי שהיה מצוי בארמיה, הועלו רעיונות רבים באשר להפעלתה. בילינו את זמננו בסירינג עמדות שונות, אשר מן הראוי היה לתפסן בנסיבות טקטיות שונות. כל זה הזכיר למדי את המצב בקוריגאזאלה, 3 חדשים לפני כן בחודש מאי; אז טיירנו ותכננו את עמדותינו באזורים רבים אשר עלולים היינו להדרש לתפסם בנסיבות שונות. אפס, בבוא השעה, לא ניתנה לנו שהות מספקת כדי לתפוס אותה עמדה שנבחרה לשם טיפול באפשרות של התקדמות הגרמנית לעקיפת ביר-חכים, — וכתוצאה מכך הובס כל חלק מאתנו בנפרד. אכן, באותה פרשה בקוריגאזאלה, השבנו לעצמנו את שווי משקלנו, ואילו נוהל המשך המערכה בצורה שונה, מאוד יתכן כי היינו מוציאים את היזמה מידי רומל.

על כל פנים, בעלם-אל-חלפה, בסוף יולי 1942, לא היה ברובי התכניות להפעלת בריגדת השריון ה-22 כדי להשרות בטחון רב ביותר.

בראשית אבגוסט ביקרו ראש הממשלה, ראש המטה הכללי-הקיסרי ואישים אחרים במדבר המערבי. כתוצאה מביקורם נעשו שינויים מספר בפיקוד הגבוה. ב-13 באבגוסט, מונה הגנרל אלכסנדר למפקד-הראשי החדש במזרח התיכון, והגנרל מונטגומרי — למפקדה החדש של הארמיה-השמינית.

שינויים אלה עתידים היו להשפיע תוך ימים ספורים השפעה בולטת על תכניותינו, על חיינו ועל השקפתנו הכללית על מהלך המאורעות. תוך יומיים מאז שהגיע, תר הגנרל מונטגומרי את החזית כולה וביקר בכל היחידות שבתוכה. זוכר אני היטב את פגישתי הראשונה עמו; הוא ומפקד הקורפוס החדש, הגנרל הורוקס, עתידים היו לפגשני בנקודה מסויימת על רכס עלם אל חלפה, ב-0845. ב-0830 נתקפתי במיחוש דיזנטריה אמבית, חשבת כי נותר לי זמן להעלם מאחורי הרכס הסמוך ביותר, עם מעדרי. בשרכי דרכי חזרה, דקות מספר לאחר מכן, והמעדר בידי, ראיתי קבוצת אנשים גדולה, שהגיעה לנקודה שנקבעה, כחמש דקות לפני המועד. היו בתוכם הגנרל הורוקס, מפקד הקורפוס-השלוש-עשרה ולו הצדעתי; היו שם בובי ארסקין, ראש המטה של הקורפוס-השלוש-עשרה, ופרדי דה גינגאנד, ראש המטה של הארמיה השמינית, ומספר ברנשים אחרים, לרבות אדם קטן קומה בעל ברכיים גרומות ולבנות, חבוש כובע אוסטרלי וחסר סימני דרגה. סברתי, כי הוא כתב-צבאי שזה מקרוב הגיע, וכי מונטי, אשר קודם לכן לא פגשתי מעולם, עתיד להגיע מאוחר יותר. התעדתתי לשאול את פרדי דה גינגאנד מאיזה כיוון יש

יחידה הקרב

לצפות לבואו של מפקד הארמיה, כאשר אמר לי האדון בכובע האבסטרלי: "היודע אתה מי אני? — כן, אדוני", עינתי מיד. היה זה ברור כשמש, כי יהיה מי שיהיה, מוטב שאדעו. ומובן, זה היה מוג'טי.

עד-מהרה העריך מונטגומרי, כי עלם אל הלפה היא עמוד התוך של מערך ההגנה שלו. הוא פקד לקדם אליה את הדיביזיה ה-44 מן הדלתה, כדי שתחזיק ברמה עצמה; בתוך מתחם עמדת ההגנה של אותה דיביזיה עתידים היו להתמקם הארטילריה של הדיביזיה ה-44 ויחידות מסוימות של ארטילריה הקורפוס. בריגדת השריון ה-22, שהיתה אז בריגדת שריון "עצמאית" ועמדה במישרין תחת פיקוד הקורפוס-השלוש-עשרה, נצטווה לבחור ולהכין עמדות הגנה-סטטית על המדרונות הדרומיים והמזרחיים של עלם אל חלפה.

הדעה היתה, ובצדק גמור, כי בריגדה זו לא התאמנה די הצורך כבריגדה; וכי המצב המיכני של הטנקים, כתוצאה ממספר הקילומטרים הרב שהטנקים כבר עברו, הוא "עדין" ואינו מתאים לצרכי מבצעים ניידיים. לאמיתו של דבר השתתפה אחר כך בריגדה זו, עם אותו ציוד עצמו, במערכת אל-עלמיין, ובמשך זמן-מה גם נעה בראש המרדף אחר הצבא הגרמני, עד טוברוק.

כל התכניות האחרות בוטלו איפוא וברצון השמדנו את שפעת השקפים בעלי שמות-הצופן השונים, אשר הוכנו קודם בעבודת-מטה מפרכת, לשם ציון העמדות האפשריות שנתפוס. היה היתה לנו תכנית אחת יציבה ועמדה אחת, אשר יש להחזיק בה, וכולנו הרגשנו טוב יותר (ראה מרשם-מפה מספר 2).

מן הראוי לתאר כאן עמדות אלה ולהצביע על הגורמים שהשפיעו על

הגנרל מונטגומרי (במרכז) מתוודרף על ידי הגנרל חורוקס (העומד לימינו) ועל ידי המהבר, הגנרל רוברטס (העומד לשמאלו, בכומתה שחורה).

בחירתן. בראש וראשונה, יש לזכור כי אלה נועדו להיות עמדות הגנה קבועות-בפירוש, וכי הקרב נועד להתנהל לפי תכנית שנקבעה-מראש. נותרה אפשרות מועטת בלבד לתמרון (הרגיל כל כך בטקטיקת שריון), שיקדם פני מצבים המשתנים במהירות. הגורם החשוב השני שיש לזכרו הרי אלו תכונותיו של הטנק מטיפוס "גרנט", וקווי-האופי המיוחדים שלו, — אותו טנק אשר שימש עמוד-התוד של ההגנה. חימושו העיקרי היה תותח בן 75 מ"מ שהורכב בצד-ימין-של-חזיתו. דבר זה מנע בחירת עמדות-תובה טובות וטבעיות, ומאחר שהיה לו לתותח רק צידוד מוגבל-מאוד, היו שטח-אש של כל טנק מוגבלים בה במידה. הטנק היה גבוה מאוד, דבר שהגדיל את קשיי העלמתו בכל קרקע, פרט לקרקע מבותרת, ושלישית, יש לזכור כי היה צריך ל"כסות" שטח רחב-ידיים מאוד על מנת לטפל בהתקפה ממוזרה, דרום-מזרח ודרום, כתוצאה מכך, לא נותרו גייסות שימשו כעתודה גרידא, בקצרה, בעיות אלו נפתרו כך: על התותחים הנ"ט בני 6 הליטראות של הג-

דוד ה-1 ל"בריגדת הרובאים" ועל מחלקת נ"ט מרגימנט ארטילריה (שהושם תחת פיקודי במיוחד למבצע זה) הוטל ל"כסות" את השטח של הקרקע השטוחה והבלתי-מבותרת, מכיוון שהעלמתם בשטח זה היתה קלה יותר, כמובן, מאשר העלמת טנקי "גרנט". טנקי ה"גרנט" הוצבו ברצועת מרגלות הגבעות המבותרת, במקומות אשר בהם לא ניתן למצוא בשבילים עמדות מתאימות, הוכנו הללו ע"י דחפורים.

... אלה נועדו להיות עמדות-הגנה קבועות-בפירוש... והקרב נועד להתחיל לפי תכנית שנקבעה-מראש.

(1) עמדה שבה בליטת-קרקע, המגוננת על גוף הטנק (תובה), אך עדיין מאפשרת לו לירות בנושק שבצידו. תותחו העיקרי של הטנק "גרנט" נמצא כאמור בתובה. — המעור.

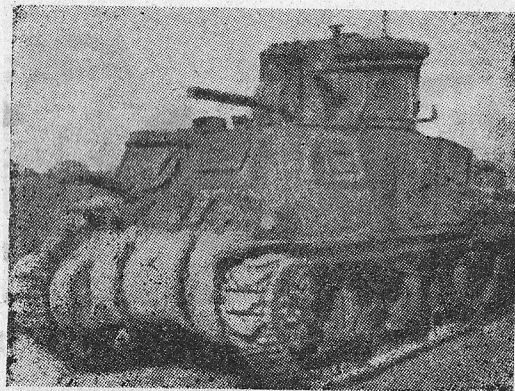
לאחרונה רגימנט "האפורים", שהיה מצויד בטנקי "גרנט" החדשים ביותר, הוצב על המדרונות המזרחיים, שהיו הצד אשר בו, כך סברו, מועט ביותר הסיכוי להתקפה, כדי שיהיה להם, לטנקים המהימנים ביותר מבחינה מיכנית, גם הסיכוי הרב ביותר לשמש כעתודה ניידת.

משהוחלט במפורט על מקום כל עמדה ועמדה, תוכננה תכנית ארטילרית מדוקדקת עם משימות אש-סכנה, ובמיוחד מספר משימות אש-סכנה בסמוך לפני-חזיתם של התותחים הנ"ט.

יש לציין כאן כי הטנק "גראנט", למרות מגרעותיו שכבר הוזכרו, היה אז הטנק היחיד במדבר, שהיה בו איזה שהוא ערך בן-ממש כנגד הטנקים הגרמניים "סימן 3" ו"סימן 4". הודות לתותחו קצר-הקנה, בן 75 המ"מ שבצד הימני של חזיתו, מסוגל היה "הגרנט" להיות תכליתי מאוד כנגד טנקים גרמניים אלה, מטוח של כ-900 מטרים. לטנקים האחרים, "ואלנטיין", "סטיוארט" ו"קרוסאידר", בעלי התותחים בני 2 הליטראות, או תותחים הדומים לאלה, היה ערך בתפקיד הטרדה, אך לא היתה בהם תועלת ב"התמודדות מהלומות".

זה היה, על כל פנים, הרושם שנתרשמו אנו באותם הימים, אולם מבחנים דקדקניים שבוצעו אחרי המלחמה הוכיחו, כי השקפנו בפסימיות בלתי מוצדקת על ביצוענות הטנקים שלנו, על כל פנים, בעלם אל חלפה צפויה היתה לנו הפתעה בענין זה, כפי שיתואר להלן.

באותו זמן בערך שב ראש הממשלה למדבר, בדרכו חזרה לאנגליה, ממוסקבה, אחרי שנפגש שם עם האדון שתואר על ידו כ"הדוב הזקן". הוא בילה את הלילה בקרון-המגורים של מונטי, ולמחרת, ב-20 באבגוסט, תר את שדה-המערכה, הייתי אחוז גאווה רבה כאשר דחקתי עצמי אל תוך מכוני ה"סטיישן", חסרת-הגג, בה

הטנק "גראנט", למרות מגרעותיו... היה אז הטנק היחיד במדבר, שהיה בו איזה שהוא ערך בן-ממש כנגד הטנקים הגרמניים...

נסע ראש הממשלה יחד עם מספר קצינים בכירים, והראיתי לו את בריגדת השריון ה-22 כשהיא מוסתרת בעמדותיה ההגנתיות, אותן תפסנו אותו בוקר בתור "חזרה". עשרה ימים לאחר זאת ניטשה המערכה על פני אותה קרקע עצמה שעליה תוארה לפניו התכנית, ואשר הוא זכר במידת מה של פירוט, כאשר ראיתו שוב בטריפולי, כעבור חמשה חודשים.

ביום שלאחר ביקורו של צ'רצ'יל לקחנו חלק ב"מערכה טלפונית" שאורגנה ע"י הגנרל הורוקס, ושהיתה מבוססת על תפיסתו של מונטי בדבר הצורה אותה עתידה ללבוש המערכה. "מערכה טלפונית" היא אותו דבר עצמו, שהאמריקאים מכנים אותו בשם "תרגיל מוצבי-פיקוד". מפות-מצב עודכנו בהתמדה, ובהתאם לנוהג של אותם ימים, תוארו תנועות האויב ועמדותיו בכחול ועמדותינו שלנו באדום. עשויים בני-אדם לחשוב, כי "מערכה טלפונית" זו אין לה שייכות רבה לחקר מערכה שנתרחשה-בפועל; דיני בכך שאומר, כי ביום המערכה עצמה, לא היה צורך אלא בשנויים קלים בקוים הכחולים של תנועות האויב — כפי שתוארו על המפות במשך התרגיל — על מנת שיתאימו למציאות. המועדים-שבפועל היו שונים, אולם התפיסה הכללית היתה נכונה.

מן ההכרח להסביר כי כל אותו זמן נמצאה בריגדת השריון ה-22 באותו דבר שנקרא "איזורי תינון", בריחוק של 1.5 עד 3 ק"מ דרומית לעמדות-ההגנה שנבחרו. כלי הרכב היו מפוזרים, כהגנה מפני התקפת אויר, על פני שטח נרחב. הזמן עבר בשיפור העמדות ההגנתיות, על ידי חפירה ביד ובדחפורים, ובתחזוקת הטנקים והתותחים.

בינתיים, כדי לחזק את כוחותינו בשריון, נעשה כל מאמץ אפשרי מצד הפיקוד הגבוה יותר להעביר קדימה את דיביזית השריון ה-10, בפיקודו של הגנרל

לטנקי "סטיוארט"... היה ערך בתפקידי הטרדה, אך לא היתה בהם תועלת בהתמודדות-מהלומות"

גיטהאוז, ואת בריגדת השריון ה-8, שהיתה מחדשת אותו זמן את ציודה במגמה שיהיו לה שלושה רגימנטים בעלי טנקי "גרנט" חדשים או מחודשים.

מפקדת דיביזית השריון ה-10 הגיעה לאזור עלם אל חלפה ב-27 באבגוסט, בערך, ובריגדת השריון ה-22 הועמדה תחת פיקודה. פלגות חלוץ של בריגדת השריון ה-8 הגיעו ב-29 באבגוסט, אולם היחידות העיקריות של בריגדה זו לא הגיעו לפני 30 באבגוסט.

לאותו זמן היו עמדות הארמיה-השמינית — כמתואר במרשם-המפה מס' 1. דיביזית השריון ה-7, שהיתה מורכבת מבריגדת השריון הקלה ה-4 ומבריגדת-המנוע ה-7, החזיקה בקצה הדרומי של קוינו, בקו שדה-המוקשים, משמאלה של הדיביזיה הניו-זילנדית ה-3 ועד לפאה הדרומית של דאיר אל מונסיב. על ידי בריגדת-המנוע ה-7 היא שמרה על שארית שדה-המוקשים, ועל האגף הפתוח לאחור, הרחק עד אל חמימאת, שמרה על ידי בריגדת השריון הקלה ה-4. חלק זה של החזית הוחזק, איפוא על ידי כוחות חלשים למדי.

ציפינו כי התקפתו של רומל תערך באחת הלילות של סוף החודש. בבריגדת השריון ה-22 נעשו הכנות מפורטות להעמדת הבריגדה במצב כוננות ולהזזתה לעמדות ההגנתיות שלנו, בשעות הלילה, תוך "דממה אלחוטית".

ב-30 באבגוסט לא חשתי עצמי בקו-הבריאות. לא היה זה דבר מה רציני, אלא תוצאה של החום, החול והזבובים — שבאו בנוסף למערכות הקיץ הממושכות, ולפציעה קלה שלי בחודש יוני.

בדאגתי להיות רענן ככל האפשר, השגתי אמבולנס שלא נמצא לו שימוש, אשר ניתן היה למנוע כניסת זבובים לתוכו, ואשר היה קריר מעט מאוהל-סייריס. "חטפתי" שינה קלה אחרי ארוחת הצהרים, ועליתי אותו על משכבי בשעה מוקדמת. זמן קצר לאחר הצות עוררה אותי אש תותחים מרוחקת, וברור היה לי, כי אין היא "ענין של מה בכך".

ההתקפה באה

הסתכלתי החוצה. השמים היו מוארים בהבהקי ירי. קמתי, איפוא, ונגשתי לרכב-הפיקוד המשוריין שלי. נסתבר לי, כי עד כה לא היה למטה דבר לדון. יצאתי שוב אל אויר הלילה הצונן. דומה היה כי בצפון-מערב ההפגזה דועכת מעט, אולם בדרום-מערב נמשך הרעש, זיקוקים גרמניים נשתלחו אטית קדימה, ומדי פעם חלף כדור נותב על פני הרקיע. נקראתי לתוך רכב-הפיקוד-המשוריין שלי, ונסתבר לי, כי הגיעו ידיעות ונראה היה כי נערכת התקפה נמרצת מאד נגד בריגדת-המנוע ה-7. בדרומם של שדות-המוקשים; צווינו לתפוס את עמדתנו ההגנתית — ולהיות מוכנים שם לשעה 0400.

מילת הצופן נשלחה ליחידות המשנה. התזווה היתה צריכה להתחיל ב-0130 — השעה היתה 0100. מאהלים פורקי, קונים גוללו את החוטים, וטנק-ניווט נע

והתייצב במקומו. בשעה שנקבעה יצאנו לדרך, ומאחר שהיינו נתונים ב"דממה אלחוטית", לא יכולתי אלא לקוות, שכל היחידות נעות אף הן.

* * *

כאשר עולה השחר וכולנו נמצאים בעמדותינו ההגנתיות, מתבהר מעט המצב הטקטי. דומה כי הונחתה התקפה קטנה בצפון, ונבלמה לחלוטין. הלחימה עודנה מתנהלת במרכז, אולם דומה, כי השליטה במצב אינה נשמטת מידינו; ואילו בדרום בחזית בריגדת-המנוע ה-7, דומה כי הגרמנים חודרים אל תוך שדות-המוקשים שלנו על אף אבידות כבדות. ברור בהחלט, כי בעוד שעות ספורות ניטול אנו חלק במערכה, ועל כן פונים אנו כולנו לסעוד ארוחת בוקר.

הבוקר עובר בצפיה ודאגה; מתרחשות שתי הפצצות-צלילה של מטוסי "שטוקה" — הפצצה כבדה למדי על רכס עלם אל חלפה עצמו ואחת, קלה יותר, על רט"ם 1 — זו הנזכרת לאחרונה, ללא אבידות. אין זה נראה כאילו אוכנה עמדתנו ההגנתית.

ל-1100 כבר ברור, כי שדרות טנקים אויבות חזקות חדרו לשדות המוקשים שלנו בדרום. בריגדת השריון הקלה ה-4 נמצאת בנסיגה. לא ברור מה עושה בריגדת-המנוע ה-7.

עם התקרב הבוקר לקצו מוסיפים הציונים הכחולים על מפותינו, המתארים את עמדות האויב, לנוע מזרחה. תנועתם של 40 טנקים צפונה הפכה לתנועת 90

טנקים מערבה; מדווחים על מציאותם של 3500 כלי-תובלה ממונעים ותות-חיים; 50 טנקים נוספים מצטרפים לאלה הנעים מזרחה. ברור כי זהו ענין בקנה מידה גדול. בשעות המוקדמות של אחר הצהרים אני חש בצורך בידיעות בלתי-אמצעיות משל עצמי, ועל כן אני פוקד על שתים מהוגנות הקלות לנוע קדימה, כ-8 ק"מ דרומה ודרום-מערבה מעמדותינו, ובלא להכנס לקרב, לדון על כל תזוזת אויב.

בבוקר תקפו מטוסי "שטוקה" את רכס עלם אל חלפה

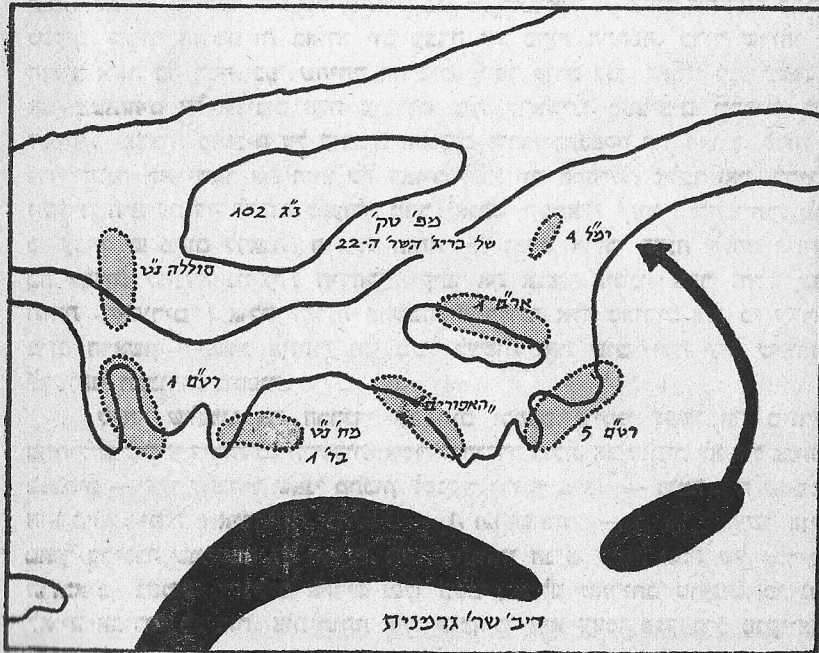
ב-1530 בערך מתחילים להגיע דו-חות מן הימנית שבין הגונדות — "כוח חזק של טנקי-אויב נע צפון-מזרחה". "ראש השדרה נמצא בקואור-דינטות אלה ואלה". ומעט מאוחר יותר: "שדרה הכוללת 180 טנקי-אויב, באותו כיוון". הם באים הישר

ירי וקליעים נותכים באגף השמאלי; הימ"ל פגשו בטנקי האויב ועצרום, וכך נראה, כי אנו מובטחים מפני פורענות לפחות למשך הלילה.

בינתיים, במרכז חזית הארמיה, גורש האויב מרכז רואיסאת על ידי התקפת-נגד חזקה, ולא חזר עוד להתקיף. בדרום נסוגה בריגדת השריון הקלה ה-4 לאזור גאבאלה, ובריגדת המנוע ה-7 נסוגה הישר לעבר מזרח, על פני חזית בריגדת השריון ה-22, אך במרחק של כ-9 ק"מ דרומה מחזית זו. שתי הבריגדות הללו עתידות היו לבצע פעולות הטרדה נאות באגפי האויב, בכורך המחרת.

החשיכה אך זה ירדה, וכבר חולף מעל ראשינו מפציץ-הלילה הראשון שלנו והטיל זיקוק מעל הריכוז הגדול של רכב האויב, אשר התכנס במישור הפתוח מדרומנו. עד מהרה מוטלות בעקבות הזיקוקים פצצות, ובמשך כל הלילה ממשיך זרם רצוף כמעט של מפציצים בהתקפה זו, שלא היתה מרוכות ביותר, אך היתה מתמדת, לבלי-הרפות. היתה זו תחילתה של הפצצה רצופה, במשך 24 שעות ביממה, אשר היוותה גורם חשוב מאוד בהצלחתנו.

בתוך בריגדת השריון ה-22, אורגנו, מיד לאחר רדת החשיכה, פטרולים מאנשי הפלוגות הרובאיות של "בריגדת הרובאים", ליציאה משותפת עם פלגות

מרשם-מפה מס' 3 - המצב בשעה 2030, בערך, ב-31 באבנוסט

זה של החזית). אני מזהיר את כל היחידות באלחוט, שלא לירות עד שימצא האויב בטוח של מטה מ-900 מטרים, דבר שאינו יכול להימשך עתה זמן רב; ואכן, תוך שניות אחדות פותחים הטנקים של הימ"ל באש, והקרב מתחיל. מרגע שנמצא אדם בעיצומו של קרב, קשה לקבוע כמה זמן חולף, אולם לי נדמה כי חלפו רק דקות אחדות לפני שכמעט כל טנקי גונדת ה"גרנטיים" של הימ"ל עלו בלהבות. תותח ה-75 מ"מ החדש של הגרמנים גבה מס כבד מאתנו. טנקי האויב נעצרו ויש להם אבידות משלהם, אולם המצב חמור. נוצרה פרצה פעורה בהגנתנו. בחפזון מזהיר אני את "האפורים", כי הם חייבים לנוע בכל המהירות מעמדותיהם ההגנתיות ולסתום את הפרצה. בינתיים נדחקים טנקי האויב שוב קדימה, והם קרבים לתותחים הנ"ט של גדוד "בריגדת הרובאים", אשר השהו את אשם באורח מופלא עד למרחק של מאות מטרים אחדות. כאשר הם פותחים באש, נגרמות אבידות כבידות לאויב, אולם פשוט מחמת עדיפותו המספרית נשטפות עמדות-תותחים אחדות. אשה-הסכנה הארטילרית נקראת לפעולה: היא יורדת כמעט מיד, הישר על טנקי האויב. דבר זה, יחד עם האבידות שספג האויב, בולם אותו. אולם היכן הם "האפורים"? "קדימה, האפורים", אני צועק באלחוט, "שלפו את מגלביכם והצליפו!". אולם אין רמז לבואם מעבר לרכס - ונותרה עדיין לפחות מחצית-השעה של אור יום.

בינתיים מתחילים טנקי אויב אחדים לעקוף את אגפנו השמאלי ורט"ם 5 נכנס לפעולה, אף כי על רט"ם 1 לא נאסר קרב, אינני מעז להזיזם מעמדתם, כי נדמה לי שמספר טנקים גרמניים נמצאים עדיין בעתודה בעורף, והם יכולים לנוע לעברם.

ועתה, במרכז, החל האויב נע-ונדחק שוב קדימה. הארטילריה היא האמצעי היחיד העומד לרשותי כדי לעצור, ועל כן אנו מנחיתים את כל האש שביכולתנו להנחית, והם נעצרים שוב. איראז מופיעים "האפורים" ממעלה הרמה, מצפון. לאמיתו של דבר לא נשתהו הרבה בדרכם, אולם פרק הזמן שעד הופעתם נדמה לי כיובלות.

באמצעות האלחוט אני מתאר להם את המצב, בעת שהם מתגלים לשדה-הקרב ומסתערים במורד הגבעה; הם קרובים למדי לפרצה שעליהם לסתום, והם מתקדמים ישר אל תוכה, האור מתעמעם, זנראה שהמצב במרכז מתיצב והולך. אולם יש תקלה קלה בשמאלנו; טנקי-אויב אחדים איגפו את עמדת רט"ם 5 והם מתקדמים עתה לעבר עמדות תותחינו בני 25 הליטראות. הצצה במרשם-המפה מס' 3 תראה, כי לא היה עליהם להתקדם הרבה בטרם היו מגיעים אל מאחורי כוחותינו, בלא לפגוש עוד כל התנגדות בדרכם. על כן, מכיון שהמרכז דחוס עתה במקצת, בהיות "האפורים" במרבית עמדותיו של הימ"ל, אני פוקד על הימ"ל (לאותו חלק ששרד מהם) לנוע ולעבור מאחורי קוינו לעבר שמאל, ולכסות את הפרצה שבין רט"ם 5 ועמדות-ההגנה של הדיביזיה ה-44. עם רדת החשיכה ניתן לראות רשפי-

מהנדסים, כדי להוסיף ולהכליל בטנקי האויב שנפגעו, ולמנוע בכך את חילוץ על ידי האויב. אני עצמי — בעת שמשאיות תחמושת ובדק מגיעות כדי לצייד את הטנקים בתחמושת ולערוך בהם בדק, בעודני ממתין לדוחות על אבידות באנשים ורכב — מזמין אלי את משאית-המטבח הקטנה שלי, וסועד ארוחת ערב. הכל מסביב נראה פתאום שליו למדי; סגני בפקוד על הבריגדה, הקולונל רודיק, ואני יושבים לשולחני, תחת שמים זרועי כוכבים, ומשכיחים את הטעם התפל של צלי בשר-בקר ואת עקת הקרב ב"ברנדי" מצוין ובסיגרים אשר הובאו לא מכבר מ"סיריי-הבשר" של אלכסנדריה.

אנו משוחחים, כמובן, על מאורעות היום. פני הדברים אינם גרועים מדי: הגרמנים לא היו כה להוטים להלום, כפי שהיו מוקדם יותר אותו קיץ. אילו לא זאת היו מנצלים אותה פרצה במרכז, כאשר גונדה אחת של הימ"ל עלתה בלהבות; ונוסף לכך היו אטיים במציאת אנפיו. ברור לנו, כמובן, שאף צד מן הצדדים היריבים לא היה רענן כפי שהיה בחודש מאי, כאשר תקפו הגרמנים את קו גאזאלה, וקל לומר מה היה הצד התוקף צריך לעשות כאשר יודע אתה את כל פרטי ההגנה. אולם אין אנו מבקשים הצדקות למפלות — איננו אלא שוקלים עובדות. אפילו שעה שהנך בטנק אין זה תענוג להכנס תחת אש ארטילריה מרוכות: אולם אש זו — ביחוד כאשר בעיקרה היא של תותחים בני 25 ליטראות — אסור שתעצור התקפת טנקים. בשתי הזדמנויות באותו יום עצרה אש כזאת התקפה. ברור שרוחו של האויב אינה כה רמה, כפי שהיתה חודשים מספר קודם לכן. באותו רגע עצמו בו אנו משוחחים על ענינים אלה עוברים מעל לראשינו מפציצים נוספים, ועוד זיקוקים ופצצות מוטלים על עוצבות הטנקים ודרגיה-האספקה של האויב. לילה של נדודי-שנה, לא ישפר את רוחו של האויב לגבי יום המחרת; מלבד זאת, בריגדת השריון ה-8 עתידה להכנס לפעולה מחר; אגפנו השמאלי יהיה בטוח יותר. מובן, כי עדיין יש מקום לדאגה: היגרמו תותחי 75 המ"מ ארוכי הקנה שלהם אבידות כה כבדות לגונדה נוספת? הידחקו ויקיפו את אגפנו הימני, אשר נחלש בגלל תזווה "האפורים"? אולם למרות מחשבות מטרידות אלה סבורים אנו, כי עצרנום פיום הראשון והחשוב ביותר, וכי נוכל לעשות זאת שוב, ומה עוד שעומדות לרשותנו תגבורות נוספות.

לאחר שלגמנו את הברנדי עד תום וכמעט סיימנו לעשן את סיגריו, מתחילים להגיע דוחות מן היחידות. אשר לבריגדה כולה, אבידותיה לא היו גבוהות. בטנקים — עלי להבהיר שאני מתכוון לטנקי-גרנט בלבד — דומה היה שהמספר הוא כ-20; ימ"ל 4 אבידו 12, רט"ם 5 — 1, והאפורים — 4. שבעה עשר טנקים מתוך בריגדה שמצבתה 87 טנקים. אשר לתותחי הנ"ט, כיתה אחת של "בריגדת הרובאים" נשטפה, ואנשים אחדים נפלו בשבי; אולם שאריתם טוענים, כי גרמו לאויב אבידות כבדות. צות-תותח אחד טוען כי הוא עצמו פגע ב-5 טנקי-אויב, וסך-הכל של האבידות שנרמה אותה מחלקת תותחי נ"ט היא, לדעתם, 19 טנקים.

הרגימנטים המשוריינים טענו אף הם כי גרמו אבידות, אולם מספריהם היו ודאיים פחות. אומדן הוגן וזהיר באשר למספר אבידות האויב בטנקים, נראה לי כ-30 לפחות. מובן כי בנסיבות כאלה ניתן לצפות כי יהיו לתוקף יותר אבידות מאשר למתגונן.

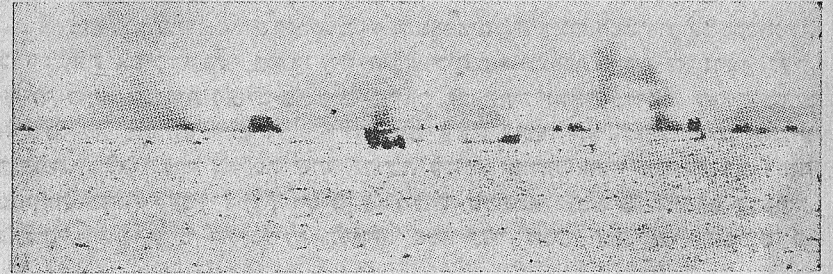
הלילה עובר בחוסר מאורעות, הפצצת כוחות האויב נמשכת, ובמקומות קרובים יותר אלינו מתחוללות התנגשויות קטנות בין פטרולים שלנו לבין פלגות חילוץ-הטנקים הגרמניות. לצערי עלי לומר, כי מספר טנקי אויב חולצו מתחת לאפינו ממש. הגרמנים הראו תמיד יכולת רבה בחילוץ, וגילו הפעם יזמה רבה, (אמנם, הרבה יותר טנקים נהרסו והוצאו מכלל פעולה לתמיד, על ידי פלגות-החבלה שלנו).

בהפציע שחרו של 1 בספטמבר אנו מאמצים את עינינו הצמודות למשקפותינו, כדי לגלות אם השתנתה במשך הלילה הערכות האויב. שינוי רב לא נראה לעין, אף כי דומה שכוחות האויב פרושים ברוחב רב יותר, ויותר מזרחה, מאשר בערב הקודם. לא מתרחש שום דבר מיוחד עם עלות "האור הראשון", וניתן לקבוע בוודאות, שלא תערך התקפת שחר נחושה עלינו. ואולם, אחרי זמן לא רב דומה שנראית תזווה לעבר עמדת רט"ם 5, וימ"ל שמשמאל נכנסים אף הם לפעולה. נראית תזווה אויב לא גדולה במזרח, וזמן קצר לאחר זאת אנו שומעים כי

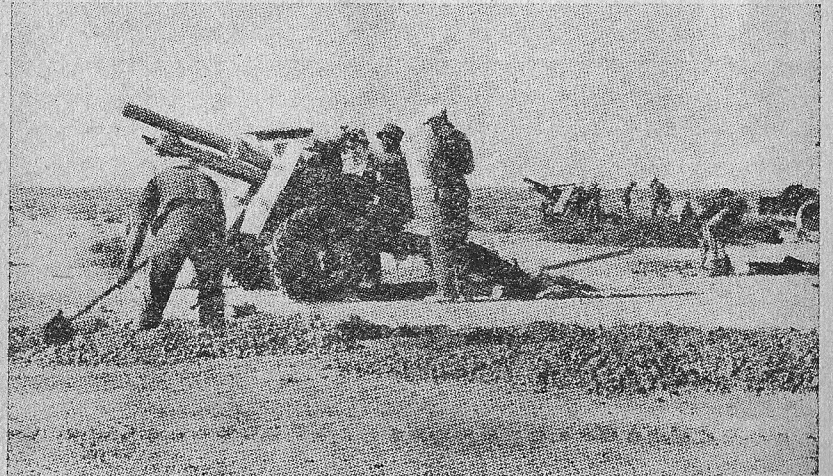

"אנו מאמצים את עינינו הצמודות למשקפותינו, כדי לגלות אם השתנתה במשך הלילה הערכות האויב."

בריגדת השריון ה-8 נכנסת לפעולה. נודע לנו אחר כך כי הם נכנסו לקרב רציני למדי, שגרם אבידות לשני הצדדים, אולם אבידות האויב בו היו כבדות יותר משלנו. עמדותינו שלנו, לרבות המפקדה הטקטית שלי עצמי, נתונות להפגזה קלה. בהמשך הבוקר מבקרנו מפקד הקורפוס, הגנרל הורקס, ובעת הגיעו ניתכת עלינו אש תותחנים מרוכזת במיוחד. הוא ואני חוסים בתוך הטנק שלי, הבטוח למדי מסכנה, אך מפקד הארטילריה שלי, שלביש מזלזל עליו להשאיר בחוץ, מתלונן כי אנו מופגזים על ידי תותחים בני 25 ליטראות. סגנו, הנמצא עמו, ממתיק את העלבון בהעירו בזלזול, כי זוהי "סוללה של 3 תותחים בלבד". (יש לבאר כאן,

„בבוקר מופגזה ארטילרית האויב את עמדותינו“

„הגרמנים מופגזים אותנו בתותחי 25 ליטראות שלנו“

כי מספר מתותחינו בני 25 הליטראות נשבו בעת הנסיגה לעלמיין, וכי סוללה כוללת כרגיל (4 תותחים).

אנו גלויים לגמרי לאויב, כמוכן ואין ספק כי בואו של הגנרל הורקס והצטרפותם של קצין או שנים, שנמצאו בסמוך ובאו לשמוע את החדשות האחרונות, הם שגרמו לתשומת לב מיוחדת זו מצד האויב; אף על פי כן, הדבר כדאי בהחלט, ככל ביקור של הגנרל הורקס. יש לו אותה סגולה נפלאה להשרות בטחון והתעוררות בכל מקום אליו הוא בא, והרוח הרמה שהוא משאיר בלכתו מתפשטת אפילו עד אלה שאותם לא ראה. הוא מספר לנו כי המערכה מתנהלת כראוי, מונטי אווז היטב ברסן, והכל מתנהל בדיוק לפי התכנית. בריגדת השריון ה-8 נמצאת עתה בקו הראשון, פחות או יותר בעצמת-התקן המלאה, ובריגדת השריון הקלה ה-4 משתעשעת כהלכה באגפו הדרומי של האויב וגורמת לו נזקים כבדים. אני סח לו, כי דאוג אני במקצת באשר לאגפי הימני, כפי שכבר דיווחתי למפקד הדיביזיה שלי, ואכן, אחר הצהריים מופעל לחץ-מה על אגפנו הימני, ונדמה כי עלולה להתפתח שם תנועה מאגפת. מכיון שלא עומד לרשותי שום כוח אחר לכך, אני פוקד על גונדה קלה של רט"ם 1 לתפוס עמדות מערבית לעמדת רט"ם 1, כשפניה דרומה, ובאם יתקדם האויב באותו כיוון — להשהותו ככל האפשר. בינתיים מודיע לי הגנרל גייטהאוז כי בריגדת השריון ה-23 תועבר מן הגזרה שליד חוף היס-התיכון, ותאבטח את אגפי הימני מעמדה שעל הרמה, סביב דאיר אל הימה. אלה הנן ידיעות טובות.

בהמשך הדברים מסתבר שההתקפה בחבל זה אינה נערכת במלוא ההחלטה, על רט"ם 1 נאסר קרב בעמדתם הראשית, ואילו הגונדה הקלה שלהם אוסרת קרב על האויב הלאה משם מערבה. זה הספיק כדי לעצרו, ואף כי בריגדת השריון ה-23 הגיעה לעמדתה החדשה בשעות אחרי-הצהריים המאוחרות, אינני סבור כי נזדמן להם לירות אפילו יריה אחת.

היום קרב והולך בהדרגה לקצו, ושום התקפת „אור אחרון“ נחושה אינה נערכת מצד האויב. לאמיתו של דבר, על פני חזיתנו כולה נסוג האויב אל מעבר לטוח תותחי הטנקים, והיריות האחרונות שנורו הן של הארטילריה. שוב אורגנו פטרולי לילה, אך אין נוצר מגע עם האויב. מערכת עלם אל חלפה, במידה שמדובר בבריגדת השריון ה-22, למעשה נסתיימה.

* * *

למחרת, 2 בספטמבר, נמצא רכב האויב הסמוך ביותר במרחק של כ-2700 מטר, לפחות, מאתנו, ולא יכולנו לעשות דבר אלא להמטיר אש טרדה על ידי ארטילריה ולעתים על ידי הטנקים. בבחנו בהתמדה במשקפותינו את תנועת האויב, היה ברור לנו כי הוא מסיג את כוחותיו. מרבית כלי רכבו פנו מערבה; מספר כלי-רכב גררו כלי-רכב אחרים למערב, ורק מעט מאוד אש כוונה נגדנו. נפנה עתה למסגרת הרחבה יותר של המערכה. מיד לאחר שהוברר לגנרל

מונטגומרי, כי התקפת השריון הגרמנית נעצרה כליל בעמדת עלם אל חלפה, הורה להתחיל בתכנון. במגמה להשיג את היוזמה על ידי סגירת הפרצה בשדות המוקשים שלנו. את הקורפוס-השלושים בצפון צריך היה לדלל כדי לספק עתודות למבצע אשר יפותח מגורת הניו-זילנדים דרומה. תוכנן לבסוף, כי מבצע זה יפתח בליל ה-3/4 בספטמבר.

מידת דחיפותו של המבצע היתה גלויה-לעין כאשר הובהר, עם עלות השחר ב-3 בספטמבר, כי האויב ניתק את המגע עמנו דרומה ומערבה מעלם אל חלפה, בהשאירו את האזור אשר פינה כשהוא זרוע כלי רכב — מהם נטושים ומהם חסרי-דלק.

הוצאו הוראות קפדניות כי גופי-היחידות העיקריים לא יעזבו את האזורים-המוגנים הראשיים. דבר זה נקבע בעקבות הערכתו של מפקד הארמיה, כי היחידות, והיחידות המשוריינות בפרט, אינן מאומנות די הצורך, ואינן כשרות מבחינה מכנית, כדי לקבל על עצמן מערכת ניידת. יתר על כן, לאחר שהדף את האויב בגרמו לו אבידות כבדות תוך אבדות קלות יחסית לכוחותיו, היה מונטגומרי מעונין ביותר שלא לאבד את היתרון אשר השיג הודות לכך, שניהל את המערכה באותה קרקע שנבחרה על ידינו.

התקפות ההטרדה הוגברו הן ע"י "חיל האויר המלכותי" והן ע"י דיביזיות השריון ה-7 שבדרום. לאחר-הצהרים של 3 בספטמבר דווח, כי שדרות אויב נעות מערבה מתוך הפרצות שבשדות המוקשים.

ההתקפות דרומה, מעמדות הניו-זילנדים, התנהלו כמתוכנן, בלילה 3/4 בספטמבר, ונתקלו בהתנגדות עזה ועיקשת. התקפות-נגד כבדות חוזרות-וגשונות נעשו ע"י הגרמנים ב-4 בספטמבר כדי להדוף את נסיונותינו לנתקם. הלחימה נמשכה במשך שני הימים הבאים בין שתי חגורות שדות-המוקשים שלנו, והיה ברור כי האויב מוכן ללחום קשה כדי לשמור לעצמו אזור זה.

בשעות המוקדמות של 7 בספטמבר הופסקה המערכה, ועמדות הגנתיות חדשות אורגנו ממזרח לאזור הלחימה, שליד שדות המוקשים. בשביל התכניות הנוספות אשר היו לגנרל מונטגומרי לגבי המתקפה בעתיד, אשר עתידה היתה להתפרסם בשם מערכת אל-עלמיין, היו יתרונות מפורשים בכך, שירותק כוח אויב חזק בדרום. כל מרצה של הארמיה-השמינית כולה הוקדש עתה להכנות לקראת מתקפה זו. למירב המזל, הודות לקרבת בסיסינו, לא היו לנו בעיות לוגיסטיות חמורות. אלכסנדריה נמצאה במרחק של כ-100 ק"מ משם בלבד, וקהיר — במרחק של קצת יותר מ-160 ק"מ מאחורינו. בכל אחת מן הערים הללו היו מחסנים, סדנאות ומתקני-בדק. מאידך גיסא נמצאו הגרמנים בסופו של קו תחבורה ארוך — מצב אשר אנו הכרנוהו היטב-היטב, שכן פעמיים נמצאנו קודם לכן במרחק הגון מבסיסינו, ועמדנו על כל הבעיות הכרוכות בהזנת צבא ותספוקו על פני המדבר. ואילו עתה, כשנמצאנו ממש ליד בסיסינו, נראה המצב כולה, מבחינה זו, פשוט עד מאוד. עם זאת, הסידורים המפורטים

לאספקה בכל בריגדה לא השתנו במידה רבה; אפשר יש בכך משום ענין אם אתוה, בקיצור רב, את אורח ההספקה של בריגדת השריון בקרב.

התובלה הרגימנטית היתה מחולקת לשלושה דרגים — ב', א', וא' I דרג ב' כלל כלי-רכב כגון משאיות-מלאי, משאיות-חלקי-חילוף ומשאיות-משרד, ולמעשה — כל אותם כלי-רכב אשר לא היו צריכים לנסוע הלוך וחזור מדי יום ביומו כדי להביא אספקה ליחידותיהם. דרג א' כלל, בעיקרו, משאיות דלק, תחמושת ומזון. דרג א' I היה פלגה קטנה מאוד שכללה כ-8 משאיות, ובתוכן משאית קצין-רפואה, משאית-בדק ו-5 או 6 משאיות דלק ותחמושת (היחס שבין מספר מכוניות-הדלק ומספר מכוניות-התחמושת היה תלוי בסוג המערכה אשר הניחו כי תתנהל). דרגים ב' וא' עמדו תחת פיקוד הבריגדה. תנועותיו של דרג ב' הודרכו על ידי קצין האפסנאות הבכיר של הבריגדה, מן המפקדה העורפית של הבריגדה, ודרג א' עמד תחת פיקוד קצין תובלה של הבריגדה, אשר היה בעת ובעונה אחת אחד מקציני התובלה הרגימנטיים. דרג א' זה, כפי שכבר הוזכר, היה נוסע מדי יום ביומו בין נקודת אספקה או הטענת-דלק לבין היחידות.

דרג א' I עמד תחת פיקוח רגימנטי, ולאמיתו של דבר — תחת פיקוחו הישיר של מפקד הרגימנט, אשר החזיקו עמו בקרב, במרחק של כ-3 ק"מ עד כ-2000 מטר מאחורי הטנקים הלוחמים שלו. כאשר היה צורך בהצטיידות מחדש בתחמושת, ניתן להניח שהטנקים יסוגו מקו הלחימה מרחק 200-300 מטר, ויחומשו מחדש ישר ממשאיות אלה, לפי סדר של מחלקה מגונדה בכל פעם. לעתים, אם היו פני-הקרקע מתאימים, אפשרי היה למשאיות לגשת עד אל הטנקים, ודבר זה קרה לאמיתו של דבר בהזדמנויות אחדות במערכת עלם אל חלפה, ואולם, יש להביא בחשבון כי המשאיות היו נטולות-שריון לחלוטין, ועל כן, נוסף לסכנה שהיתה צפויה לאנשי צוותיהן, קיימת היתה סכנה חמורה לאבדן כל התחמושת הרזרבית, אם נפגעו המשאיות עצמן. עם זאת, באותם ימים לא היה בנמצא כל פתרון אחר זולת הבאת משאיות בלתי משוריינות ישר אל תוך המערכה, ועל כן היה הכרח להסתכן בסיכון זה, כאשר נתרקנו המשאיות של דרג א' I, תכופות החליפון משאיות מדרג א' או מתוך מאגר משאיות התחמושת, שבמפקדה העורפית של הבריגדה.

זאת באשר לאספקה; אשר לתקשורת, הרי היא התנהלה כולה באמצעות אלחוט, זולת כאשר הפך הקרב סטטי לחלוטין, אזי הונחו קוי טלפון אל יחידות ויחידות משנה. ביחידות השריון ארע לעתים נדירות בלבד, שמצב ענינים זה נמשך זמן רב מאוד. חשוב לציין, כי מפקדי היחידות ויחידות-המשנה, ואפילו מפקדי בריגדות ודיביזיות, השתמשו אישית, מרביתו של הזמן, במכשירי אלחוט. ניתן לומר כי בזמן מערכת עלם אל חלפה, עמדה תקשורת האלחוט על רמה גבוהה מאוד, במיוחד בכוחות השריון. באמצעות האלחוט ניתן היה להשיג שליטה ניכרת מאוד על כוח גדול של טנקים ותותחים, וההיענות לפקודות היתה כמעט מיידית. העובדה שמפקדים בכל הרמות השתמשו אישית באלחוט היתה, ועדיין הנה, גורם חיוני בשליטה על עוצבות שריון במערכה.

חטיבת רגלים מבקיעה כיתור

קרב-לילה במדבר המערבי

(ראה מפה בעמוד 48)

הגנרל-מיוזר ה. קיפאנכארגאן

בקיץ שנת 1942 נמצאה הדיביזיה הניו-זילנדית ה-2 בסוריה הכבושה מידי „שלטון וישי“ הצרפתי.

הבריגדה-המוגברת החמישית הוכזה ונענו אל המדבר, כ-100 ק"מ מדרום-מזרח לחלב, כדי לבצע אימוני-בריגדה. אותו זמן הייתה תורת הבריגדה-המוגברת מקובלת במזרח התיכון, כדבר הרה"אסון. נדרשנו לנקוט בה, ולא רק כלפי חוץ. הגנרל הסכים לכך בהסתייגות, ובסוריה היינו מאורגנים איפוא בבריגדות-מוגברות ונשארו מאורגנים כך במשך כל תקופת הלחימה הניידת באפריקה; אולם הוא הבהיר, כי להלחם נלחם כדיביזיה, כשתותחנינו נתונים לפיקודו של מפקד התותחנים הדיביזיוני, ובכל הזדמנות חזר והבהיר את כוונתו זו. למבנה של בריגדה-מוגברת היו יתרונות רבים במלחמת-מדבר, במיוחד בכל הנוגע לניידות ולנכונות מהירה לפעולה, כל עוד שמרו היחידות על מגע והשתלבו להלחם כדיביזיה, והתותחנים פעלו כיחידת אש אחת, מצאנו שטח מדבר נאה שענה על כל הצרכים וניגשנו למלאכה בחום נורא. בבוקר השלישי ניהלתי תסל"ג* על נושא של התקפת רגלים המתקדמים במשאיותיהם במהירות, עם סיוע ארטילרי, ויורדים מן המכוניות ברגע האחרון ממש להתקיף, והכל משולב ומתואם עם התקפת טנקים. מהירות והחלטיות

* תסל"ג: „תרגיל טקטי ללא גייסות“: קבוצת קצינים נלקחת לאזור מתאים ומתחלקת לצוותי בני 4 או 5 אנשים כל אחד. מתואר מצב דמיוני וכל צות נדרש לומר באילו צעדים ינקוט, וכיצד יפעל — בכוחות המשוערים העומדים לרשותו. לאחר כחצי שעה או פחות מזה עליהם להגיש פתרונותיהם. בינתיים מסכמים מנהל התסל"ג ועוזריו, הנקראים „וועדה“, את תשובתם שלהם. הצעות מגישים לפי סדר את תשובותיהם. בעזרת רעיונות שנלקחו מהם מציג או מנהל התרגיל את הפתרון של הוועדה שהוא הנכון. תסל"גים עשויים להיות חסרי כל תועלת, או בעלי ערך רב, לפי האופן שבו הם מנוהלים. כמעט תמיד מבוצעים הם בגשם או רוח קרה. — (המחבר).

בטרם נסיים את סיפור-המעשה של מערכת עלם אל חלפה, אפשר יהא זה מן הענין לספר את המעשה ב„מפת עבירות-הקרקע“. זו היתה תכנית אשר בעיקרה הומצאה על ידי ראש המטה של הארמיה-השמינית, הגנרל דה גינגאנד, על מנת לבלבל את האויב ולהביאו לכך שיתכנן את התקדמותו על קרקע, שהיתה בלתי מתאימה לתנועה בקנה-מידה גדול. „מפות עבירות-הקרקע“ נמצאו בשימוש כללי בארמיה-השמינית והיו מפות רגילות הצבועות באופן שהראה את סוגי קרקע-המדבר מבחינת עבירותו של רכב. רבות מאלה נלכדו על ידי האויב, ועל כן תוכנן כי „תופל“ לידי האויב מפה כזאת, אשר תראה כי אזורים מסוימים הם קרקע עבירה טובה וקשה — אולם אלה היו למעשה אזורי חול רך מאוד. אזור שנבחר במיוחד לשם „טיפול“ כזה נמצא דרומית לעלם אל חלפה; אמנם ניתן היה בהחלט למצוא נתיב נאות להתקרבות אל עלם אל חלפה מדרום וממזרח; אולם אפשר היה בו אם הותעית — להכנס לתוך מקומות בהם תתקע היטב-היטב.

מפת-העבירות המזויפת הופלה לידי האויב באמצעות מכונית-סיוור אשר פוצצה במתכוין לילה אחד, על מוקש אויב. נתגלה למחרת, כי המפה, אשר היתה צרורה בתרמיל-צד, הוצאה משם. בהתקדמותו אמנם עבר האויב דרך אזור זה שעבירותו גרועה, וכך הגדיל בלי ספק את צריכת הדלק שלו, אולם באיזו מידה גרמה לכך המפה המזויפת — דבר זה לא הוכח במלואו מעולם.

השתדלתי לספר את סיפורה של מערכה זו תוך תיאור האוירה בה נתרחשה, אף כי עשיתי זאת בהכרח מנקודת מבט מוגבלת במקצת. עשיתי זאת בתקוה שהקורא, אשר יהא ביכולתו לקרוא תיאורים מן הצד הגרמני, יהיה מסוגל לשפוט ולבקר את הפעולות של אלה אשר לקחו חלק במערכה — לאור מצב הדברים של אותו זמן. כה קל הוא, שעה ששוקלים מערכה בכורסה נוחה, שנים אחדות לאחריה, לשכוח כליל נקודות חשובות כגון רוח גייסות, רמת אימון, יעילות מיכנית, אספקת דלק ותחמושת, עדיפות אויר וגורמים אחרים, הממלאים חלק כה גדול בהשפעה על מהלך הענינים בזמן המערכה.

כשאני משקיף לאחור, מוצא אני רק נקודה אחת, אשר בגלל היכולת להדגישה מברך אני על הזדמנות זאת שניתנה לי לספר את מערכת עלם אל חלפה. הובעה בחוגים רחבים למדי הדעה, שהצלחתו של הגנרל מונטיוגומרי במדבר המערבי של מצרים היתה בעיקר תוצאה של עדיפותו על האויב, באנשים ובציוד, עדיפות אשר איש מקודמיו לא נהנה ממנה. יהיה הדבר זה נכון כאשר יהיה לגבי השלבים המאוחרים יותר של מסע-המלחמה — בעלם אל חלפה היתה עצמתנו ביחס לזו של האויב פחותה יותר מאשר היתה לפני כן באותו קיץ. המהירות בה העריך את גורמי-העיקר של המצב, כאשר הגיע למדבר, התכנית היציבה אשר הנהיג מיד והדבקות-במטרה, בה ניהל את המערכה עצמה, היו להם השפעה כה עמוקה על הארמיה-השמינית כולה, עד אשר תוך מספר שבועות הפך את הכוח „אמיץ אך נבוך“ לצבא מנצח.

היו עיקר הכונה, והרבה היה תלמי בטיב פני הקרקע. כבר עשיתי זאת בהצלחה בבי"ר חילצתה, ולגא טנקים עשיתי זאת בהצלחה בינונית בשתי הזדמנויות מאוחרות יותר. אחר הצהריים הסתדרנו במבנה כדי לבחון את רעיונותינו. החום ממש הכריענו. עננים כבדים ונמוכים עוררו הרגשה כאילו נמצאים אנו בתנור. המים במימיות היו המים מכדי להחזיקם, משאיות רבות נעצרו בגלל התאדות הדלק, ואחת עלתה בלהבות, כנראה מהתלקחות שבאה מאליה. הבחנתי כמה חיורים ומתוחים נראים הכל, ולפתע ביטלתי את הענין וכולנו נגררנו אל נהר פרת להתרחץ בו. בגלל הפשרת האביב היה הנהר צהוב וקר, מימיו גבוהים ומהירים עד כדי סכנה; אולם יכולנו לשבת ליד הגדה שקועים עד צוארנו במים. כל הבריגדה נשארה שם במשך שעות, עד שחלף החום העז ביותר ושוב נמצא בנו קצת מרץ. התכוננו לתרגל התקפת לילה וכעת החילוננו בהכנות. טעודת ערבית נסתיימה ועומדים היינו לנוע כשהגיעה תשדורת מן הדיביזיה וביטלה את כל הרעיון על התרגילים. "הדיביזיה נעה. שובו מיד לבעל-בק".

ה ח ז ר ה

יכולנו לחזור לחלב, מרחק כ-100 ק"מ בכביש טוב, ומשפ בכביש הראשי כ-300 ק"מ לבעל-בק, או שיכולנו לנסוע ישר לרוחב המדבר, מרחק כ-170 ק"מ. מונטי ואני התכוננו במפה: לא היה בה דבר שיעיד כי הנסיעה תהיה קשה, והחלטתי לנסוע ישר. אותו לילה עברנו בקלות כ-50 ק"מ.

יום המחרת, ה-14 ביוני, היה קשה. שוב היה החום כבד מנשוא, ובחצי הדרך בערך נקלענו לסבך כפרים קטנים ולא יכולנו לגלות דרך עוקפת. היו שם אפיקי-מים רבים-מספור עם מעברות צרות, ואנו הסתכנו ביניהם בשבילים ובמשעולים צרים, שהיו במקומות רבים צרים מדי לכלי-הרכב שלנו. שעות עמלנו בחום המחניק; אי-אפשר היה לפנות ולשוב על עקבותינו. ולעתים חששתי כי נתקע כאן לימים תמימים. הכל היו נרגזים אך תקיפים בדעתם ואיך-שהוא נחלצנו והתרנו קדימה. אחרי כשלוש שעות יצאה מכונית, הראשונה, אל המדבר ולפנינו היתה דרך פנויה. קילומטרים רבים מאחורי יכולתי לראות, בין הדקלים ובקתות הבוץ, טורים של משאיות ותותחים מתפתלים בקצב זחלני. אולם ראשו של כל טור כבר היה יוצא למרחב וברור היה כי התגברנו על המכשול. לא פעמים רבות חשתי רוחה רבה יותר.

מונטי ואני מיהרנו קדימה והגענו לבעל-בק בדיוק לפני שעזב מאסף מפקדת הדיביזיה את המקום. הגנרל (1) וגאנטרי חנרו מהים הכספי והמשיכו לקהיר בדרך האויר. יחידות רבות היו בתנועה, אולם הבריגדה הרביעית נזקקה ביום

(1) הגנרל-לויטננט סר ברנד פרייברג — מפקד חיל-המשלוח הגיו במלח"ע ה-2. — המער.

המחרת לכל מרוח הכביש ולא יכולנו להתחיל במסע ללוב אלא כעבור יום-יומיים. רגזנו מאוד משנתברר לנו כי לא היינו צריכים כלל להחפו כל-כך, ולעומת זאת שמחנו שיהיה לנו פנאי לנוח ולהתנקות לפני שנצא למסע הארוך ללוב. חזרנו על עקבותינו מספר קילומטרים ומצאנו מקום-חניה מצויץ ליד נחל. רק התותחים הגיעו באותו לילה, וכל הבריגדה לא התכנסה אלא למחרת אחר הצהריים. הכל נראו לאים ויגיעים מן הנסיעה, אולם היחידות היו שלמות כמעט וחולית הבדק-הקל הביאה את אחרוני הנחשלים עד חצות הלילה. היה זה מעשה רב של משאיותינו הישנות והעייפות.

מי הוא מי ?

(שמות הנזכרים בפרשה)

- מונטי פיירבדארד — קצין האג"ם של הבריגדה הני"ז ה-5.
- רוס אגוס — קצין קישור של הבריגדה הני"ז ה-4.
- דיק צאָסטמן — סג"ד בגדוד המאורים.
- ביל גאָנטרי — קצין האג"ם של הדיביזיה הני"ז ה-2.
- ג'ורג' ראסל — מ"ד ה-22.
- ג'ורג' הליפטון — מ"מ מפקד הבריגדה הני"ז ה-6.
- ג'ו — שמשו של מפקד הבריגדה הני"ז ה-5.
- לינדסי אינגליס — מפקד הבריגדה הני"ז ה-5.
- סם אלן — מ"ד ה-21.
- בריאן באסאט — קצין אג"ם בבריגדה הני"ז ה-4.

שני נתיבים אפשריים היו עד באר-שבע, אולם רק דרך אחת לרוחב מדבר סיני וזו כבר היתה מנוצלת במלוא תפוסתה. האנשים נהנו כהלכה מהמנוחה, האחרונה שקיבלו לפני תקופה ארוכה למדי. הבריגדה הרביעית הוסעה ב-16 בחודש ועד ה-18 בו לא היתה דרך פנויה לבריגדה החמישית. החלטתי להשאיר את מונטי שיכין את הסידורים לנסיעה ואני אמשיך לקהיר, והוריתי גם למפקדי יחידות-המשנה שלי לעשות כן.

רוס, ג'ו ואנוכי יצאנו לדרך בשברולט החדש שלנו, השכם בבוקר ה-17 בחודש. תמיד נהגתי לשבת לפנים עם רוס ולעתים הייתי נוטל לידי את התגה. ג'ו ישב במושב האחורי, דחוק בין ערימות המטען שלנו. יכולנו לחיות חודש תמים על המאכלים והמשקאות המשומרים שהיינו נושאים עמנו כרגיל, ובגדים ללבוש היו לנו לשנה תמימה. נוסף לכך נשא רוס תמיד דלק ומים רבים ככל האפשר. רכושנו היקר ביותר היה הפרימוס ושניהם, רוס וג'ו, מומחים היו בהכנת תה בזמן הקצר ביותר. לעולם אי-אפשר היה להפקיד בידי את הפעלת המכשיר. השגנו בדרכנו את הגדוד ה-20, שנע כעת לקראת האחרונה בשוואת שלו, ועברנו על-פניו כשנפנופייד וחיוכים מלויים אותנו מכל משאית. בפירות

ראיתי לרגע את דיק צ'אסטמן, ולקחנו עמנו את פיל לוי, תותחן ג'ט נועז מאוד שהיה אתי בלוב, ודחקנוהו איך שהוא פנימה. ליד עפו סעדנו בצהרנים בצד הדרך עם ג'זה ראסל. הוא המשיך דרכו לקהיר באותו יום, אולם אנו הסתפקנו ב-450 הק"מ שעברנו והנינו ליד באר-שבע. למחרת בבוקר יצאנו לדרך מוקדם מאוד ואת 420 הק"מ עד קהיר עברנו עד הצהרים, ועוד הספקנו לסעוד ארוחת-צהרים במועדון הניו-זילנדי בקהיר. המועדון היה מלא קצינים בכירים שהגיעו לפני יחידותיהם. שררה אירת מתיחות ורגש נעים של בטיחות. אולי העניינים במערכת לוב מתנהלים רע, כפי שמספרות השמועות, אולם סברנו כי בואנו יחולל מפנה.

ג'ורג' קליפטון הגיע ובאותו לילה סעדנו הוא ואני סעודה נעימה עם כמה מהאחיות על גגו של מועדון "טארף". למחרת בבוקר נערכה ישיבה ובה הסביר הגנרל את המצב החמור לכל מפקדי הבריגדות והיחידות. נודע לי כי הבריגדה החמישית, שתנוע לרוחב הדלתה בדרך האסטרטגית החדשה, תתקרב לאלכסנדריה בלילה ה-20 ושם אשוב ואצטרף אליה. אחר הצהרים, בעוד רוס מחליף את צמיגיני במערכת צמיגיני-המדבר האחרונה שבמעדי, וג'ו עסוק במיון הווד הקרבי שלי ובכביסתו, ישבתי בשלוה והתבוננתי במשחק קריקט במועדון מעדי, שם גם סעדתי בנחת בערב. את יום המחרת, ה-20 ביוני, ביליתי בצורה דומה.

חזרתי למחנה בערך בחצות, ושלושה קצינים דאוגים מאוד בירכוני באנחת רוחה. היו בפיהם בשורות רעות. טוברוק נפלה. הגנרל יצא למטרוה ועל הבריגדירים לצאת מיד לשם, בנסיעת-לילה. רוס היה בחופשה אולם ג'ו ואני הטענו את המכונית בעזרתם ובעצותיהם של בריגדיר ושני קולונלים. רוס הגיע כעבור שעה ומיד יצאנו לדרך.

עם שחר נעצרנו לפת-שחרית ליד אמיריה, ושם הצטרף אלינו מונטי שבא מאזור התעלה לפני הבריגדה. הוא הודיע כי המסע מתנהל כסדרו, וכי משאיותינו הבלות אינן מראות כל סימן של התמוטטות כללית. המשכנו לנסוע בכביש המדבר המוכר והמיגע, והגענו למטרוה באחת-עשרה. מתוך צער התגברנו על הפיתוי להעצר לזמן-מה ולרחוץ במימיו המבהיקים של "מפרץ המבריחים".

בישיבה בדיביזיה, שנערכה מתחת לפני הקרקע, במפקדת המבצר, שמענו סיפור קודר מאוד. הארמיה השמינית הוכתה בלי ספק מכה קשה וכמעט לא נשאר בה כל דבר מוצק, כמאה טנקים עוד יכלו לנוע, רבים בהם ה"סטיוארטים" הקלים; הדיביזיה הדרום-אפריקאית הראשונה היתה במצב תקין למדי, ומהדיביזיה ה-50 ומהדיביזיה ההודית ה-4 לא נשאר הרבה יותר מאשר בריגדות-מוגברות חלשות, וחוף מזה לא שרד הרבה. מצד שני, הגיעה הדיביזיה ההודית ה-10 וחלק ממנה כבר היה בסביבות סולום. כעבור ימים מעטים תושלם הדיביזיה הניו-זילנדית לתקן המלא; הדיביזיה האוסטרלית ה-9 באה אחרינו מסוריה, ותוך כמה שבועות עמדה להגיע למצרים דיביזיה משורינת נוספת. שבועות מעטים נראו כזמן ארוך.

כן שמענו כי "חיל-האוויר-המדברי" הוחלש עם העברת טייסות של מטוסי-קרב למזרח-הרחוק, אולם בשום פנים לא הוכה, ונסיגת הארמיה-השמינית לא הופרעה מהאוויר באופן רציני. השבנו אז כי אין לרומל כל-יתובלה מספיקים להסעת הרגלים האיטלקים שלו וכי קשיי אספקה יאיטו את קצב מרדפו. איני זוכר דבר על תכנית הארמיה, פרט לכך שגם אינגליס וגם אני לא הערכנוה ביותר. חלקנו אנו היה להחזיק במטרוה.

את הקטע המערבי תפס אינגליס עם הבריגדה הרביעית, אשר הכילה ארבעה גדודים, כולל המאורים. על הבריגדה החמישית, מוגברת בגדוד 26 מהבריגדה הששית, הוטל להחזיק בקטע המזרחי. קטע זה הוכן והוחזק ב-1940 על-ידי בריגדה מצרית אשר נסוגה בבהילות מבדחת כאשר התקדם גרציאני, וקוי ההגנה היו במצב גרוע ביותר. רובן של העמדות החפורות נתמלא בעפר מפולות או כוסה בחול, רבים מקוי הטלפון היו מונחים על הקרקע, שדות המוקשים לא סומנו כראוי, קשר לא היה קיים, וכל תכנית ההגנה היתה מעורפלת.

תזכיר של הארמיה-השמינית קבע, כי לקח המערכה מלמד שבדיביזיה יש רגלים רבים מכדי שיוכלו תותחי-השדה והתותחים הנ"ט לסייע להם ביטולות, והמליץ להקטין את גדודי-הרגלים לשלוש פלוגות בכל אחד. הוחלט לעשות כן וצוינו לבחור פלוגה אחת מכל גדוד ולהחזירה למעדי.

מפקדי היחידות שלי הופיעו בשעות אחר-הצהרים; סיירנו וחיילקנו קטעים. אחר הצהרים הגיעו גם היחידות, עייפות מאוד אחרי המסע-המאומץ בן 1,450 הק"מ בחום הקיץ. שלחתי רבים ככל האפשר ל"מפרץ המבריחים" לטבול בים לעת לילה, ולאור הירח תפסו הכל עמדותיהם. השכם ביום ה-22 בהודש היינו כולנו שקועים בעבודה.

במשך שלושת הימים הבאים עבדנו קשה. הארמיה-השמינית זרמה על-פנינו בדרכה לעורף, אנשיה לא נראו נפולים ברוחם — פרט לנהגים הדרום-אפריקאיים השחורים — אולם עברו ללא כל סדר ומשטר. לא ראיתי אף יחידה לוחמת אחת — רגלית, משורינת או ארטילרית — שתהא סדורה כהלכה.

בערב ה-24 הופצצנו הפצצה קלה. למחרת אחר הצהרים נערכה עוד ישיבה בדיביזיה במחפורת העמוקה של מפקדת-המבצר. הגנרל סיפר כי הקורפוס ה-13 של גוט על הגבול נשטף וכי האויב כבר נמצא ליד סידי-בראני כ-130 ק"מ מכאן, בעצמה גדולה ובלתי-צפויה. נראה שכלי-התובלה, אשר נפלו בידיו של רומל בטוברוק בלתי-ניזוקים, אפשרו לו להעביר את האיטלקים שלו והוא היה בדרכו לנצחון מלא, ולמצרים. הדו"ח האוירי ציין 3,000 כלי-רכב באחד הגושים המתקדמים. אז אמר הגנרל, לשמחתנו, כי לא נשאר עוד שישימו עלינו מצור במטרוה; הדיביזיה ההודית העשירית תחליפנו ובמשך הלילה ננוע דרומה לתוך המדבר ונקדם פני הפלישה בהתנגשות-מצת. הוא אמר לנו לשלוח משם את הפלוגות "שאיןן משתתפות בקרב", וכי, בהתאם לדעה שיש בדיביזיה רגלים רבים

מדי, יחזרו ג'ורג' קליפטון והבריגדה הששית לאמיריה. היתה זו ישיבה מתוחה; וכולנו ישבנו בדממה, עד שג'ורג' נאנח אנחה עמוקה והמתיחות נתפרקה בצחוק כללי.

ההחלפה בוצעה במשך הערב. הבריגדה שהחליפתנו לקחה-חלק בהתכתשויות הגבול, כותרה, פוזרה והיתה תשושה מאוד. בעוד ההחלפה מתקדמת כתבתי מכתב הביתה, ובו סיפרתי: "הערב קריר ונחמד. מטרוח נחה בשלוח באור הדמדומים והספינות הקטנות יוצאות לדרך לאלכסנדריה. אם רק נרויח מעט זמן באיזה אופן שהוא, שבועיים או קרוב לזה, יבוא הכל על מקומו בשלום, אולם יהיו אלה שבועיים קשים ומבחן גדול".

אותו לילה יצאנו ממטרוח ולפנות בוקר נעצרנו. בזמן המסע איבד ה-22 כמה אנשים בהפצצה מקרית. הגנרל פרייברג בחר עמדה ליד מינקאר-קאים — צוקי קאים — כ-40 ק"מ ממטרוח. נצטייתי לשלוח גדוד לביר-ח'אלדה, כ-30 ק"מ כלפי דרום, לשמור על מחסני דלק, ושלא ברצון שלחתי את ה-21 עם סם אָלן.

עמדת מינקאר-קאים היתה מוזרה מאוד ותמהתי תמיהה גדולה איך אגן על גורתנו. המתלול היה מכשול נגד-טנקי מצוין, גבוה למעלה מ-30 מטר, אך נמשך מזרחה ומערבה; האויב עלול היה להגיע מן הרמה, כמו מן המישור שמצפון, כך שכמכשול לא היתה בו במתלול כל תועלת. הבריגדה החמישית נמצאה משמאל, כשה-22 על המתלול ופונה בעיקר לדרום, וה-23 — כעת בפיקודו של רומנס, מאחר שלאקי נשאר חולה במעדי — על מדרגה נמוכה מעט הפונה מזרחה, ופניו כלפי צפון. אחר באה "קבוצת-העתודה", שאורגנה מחדש בפיקודו של ג'והן גריי והכילה את הגדוד ה-18 ושאריות יאחדות. הם היו על שטח נמוך עוד יותר ואף הם פניהם צפונה! הבריגדה הרביעית המשיכה את הקו במדבר הפתוח, בכיוון צפוני-מזרחי, עד כמה שיכולתי לראות, ועמדותיה פאו לכל צד פרט מאשר לדרום. התותחים היו כולם במישור, מחוץ לאזורי, אולם רגימנט ארטילריה-השדה ה-5 נשאר בפיקודי. לא היה כל מקום לרכב-תובלה בתחום עמידתי ועל כן קיבצתי את כל כלי-הרכב, פרט לרכב הלוחם, בפיקודו של קפיטן-המטה. נתתי לו מכשיר-אלחוט וחולית-קשר והוריתי להשאר בצדה הבטוח יותר של הדיביזיה, לפי הערכתי — הצד המזרחי, לנוע לפי הצורך אולם בשום פנים לא לאבד את המגע עמי. כן קשה היה למצוא שטח מתאים למפקדת הבריגדה ולבסוף הסתדרנו בואדי שנכנס למעלה מקילומטר לתוך המתלול והיה מוסתר לגמרי מכל הצדדים פרט לצפון. לא היו כל ידיעות על היחידות השכנות; נראה היה כי כולן נסוגות. במשך ה-26 בחודש הופיעה הדיביזיה המשורינית הראשונה, שלפי השמועה היו לה עוד מאה טנקים, כמה קילומטרים דרומה, ואף הודיעו לנו כי בריגדה הודית נמצאת בעמדות מספר ק"מ מזרחה, במינקאר-סידייחאמזה — (היינו — צוקי סידייחאמזה). קציני-הקישור שלי לא הצליחו

למצאה. המצב הכללי היה מעורפל ביותר ולא יכולתי למצוא כל יתרונות בעמדה בה נמצאנו, אם כי לא ידעתי טובה ממנה ולא יכולתי גם לראות אחרת.

הוספנו לנוע אל השטח בשעות אחר-הצהריים המאוחרות של ה-26 בחודש והתחפרנו בלילה, עד שעה 9 למחרת. בראש המתלול היה סלע, כארבעים ס"מ מתחת לפני הקרקע, שמנע חפירה עמוקה.

השכם ביום ה-27 בחודש הגיעו כמה תותחי 6 ליטראות, והתותחנים הני"ט החלו להתאמן בהם. לגדודי-הרגלים היו באותו זמן שמונה דו-ליטראונים לכל אחד, וכמות תותחי ה-6 ליטראות שהגיעה לא היה בה כדי לשנות את המצב.

ב-26 בחודש, מאוחר בלילה, הגיעה ידיעה רעה מגדוד 21. הגדודים הגיעו לביר-ח'אלדה עם ערוב היום ונעצרו בעוד סם אלן מחפש מקום חניה לכלם. לאחר חודשים מחוץ לשדה-הקרב נעשו האנשים בלתי-זהירים, והמשאיות הצטופפו לקראת פת-ערבית. גף של מפציצי דורניץ גרמניים עט עליהם והפציץ אותם, ואבידותיהם הגיעו לששים.

בערך בתשע, בבוקר ה-27 בחודש, הופיעה במרחק שמונה-תשעה ק"מ, בכיוון צפוני-מערבית, שדרה עצומה של תובלה, מנצנצת בערפל, ובראשה קבוצה בת המישה-עשר טנקים. היא נעה באטיות, כשהיא מתרחבת ומעמיקה. מעמדת "קבוצת-העתודה" יצאה סוללה, תותחיה נפרדו מעל הגוררים ופתחו באש. הטנקים נעו בהתמדה לקראת הסוללה, בלי לשים לב לפגזים של תותחי ה-25 ליטראות שהתפוצצו סביבם ובלי להפגע מהם. מחוה נאה חזינו כשנסוגה הסוללה, שתי הגונדות עברו בדילוג זו על פני זו, כאילו בתנועת תרגול סדר, ושמרו על אש מתמדת. הן עברו מצפון לעמדותי בלי שנפגעו, כנראה.

הגיעה כמות של מוקשים; מיד הניח לינקולן, קצין הפלסים שלי, חגורת-מוקשים של כ-200 מטר מפתח ואדי המפקדה והלאה. הטנקים היו כ-3,500 מ' משם ולינקולן קרא אלי, אל ראש המתלול: "הלסיים?" היו עמו שתי משאיות ועבודה של כ-10 דקות, רק לפרוק את המוקשים ולהניחם על הקרקע ב"דגם" קבוע. הוריתי להמשיך.

הקבוצה עבדה בשצף עוד כחמש דקות כשאני מתבונן בה בלב פועם. כעת היו סוללות אחדות מפגיוות את הטנקים, שהיו מוסתרים כמעט כליל באבק ובהתפוצצויות הפגזים. לפתע נע טנק אחד במהירות כלפינו ופתח על הפלסים באש מהירה מתותחו, ובפרץ של כדורים-נותבים מטילי-פחד מהמקלע הכבד שלו. הפגז השני פגע במשאית אחת, הרג חמישה אנשים ופצע שלושה. המשאית ואנשי המשאית השניה המשיכו בעבודתם בהחלטיות עד אשר הגיע אליהם קולי הקורא להם להפסיק, ואז נכנסו למחסה בשלוח. איש אחד רץ בחזרה והכניס גם את המשאית הניזוקה.

הטנקים לא התקרבו יותר, אולם משאית אחת, ששימשה כמוצב-תצפית ארטילרי גייה, התקדמה כברת דרך הגונה ותותחנינו, למרות כל מאמציהם,

לא הצליחו לפגוע בה. כלי-הרכב שבואדי-המפקדה היו היחידים בתוך עמדת הבריגדה, ולא ארך הזמן ונמצאנו תחת אש מאוד לא נעימה מהוביצרים של 105 מ"מ. מספר אנשים נפגעו ונאלצנו להשאר במחסה המצומצם שברשותנו. התפתח דו-קרב ארטילרי כבד. מעמדת שיעל הצוק יכולתי לראות פגזים מתפוצצים בלי הרף בין תותחנינו, ומלא הערצה הייתי לתותחנינו שדבקו במלאכתם. במהרה החלו עמודי עשן לעלות מן המשאיות שנפגעו בעמדות הדיביזיה ועלו באש. הגוש העצום של תובלת האויב שבצפון-מערב היה מתנועע בקושי, אולם עם חלוף שעות הבוקר הצליח לעבור בהדרגה על-פני אגפנו הצפוני. קשה היה להבחין בערפל מה מתרחש שם.

ההפגזה שהפגינו אותנו שככה, וערכתי ביקור אצל שני מפקדי הגדודים. לא היה להם מה לדוח ולא נראה כל סימן לסכנה מדרום או ממערב, שם נמצאו נושאות-נשק שלנו בעמדה קדמית למדי. כשחזרתי, לאחר שנפסקה ההפגזה, שלחתי קבוצה להביא את הפלסים המסכנים ולקברם. הטנקים הסתלקו אולם מכונית התצפית ודאי גילתה אותם; היא כיונה אלינו אש מדויקת, ושנים מקבוצת-הקבורה נהרגו ונשארו שוכבים עם האחרים.

מיד אחר הצהריים יכולנו לראות כי האויב הצליח לעקוף את אגפה הימני של הדיביזיה. הלמות אש רובים מתמדת נשמעה, אבק רב ועשן התפוצצויות מרובות וכלי-רכב בוערים, ומדי פעם — תקתוק מרוחק של כלים אבטומטיים; אולם לא יכולנו לקבל תמונה ברורה על המתרחש. בבריגדה החמישית היה הכל שקט, אך יכולנו לראות ולשמוע שהבריגדה הרביעית נתונה בקרב עז, ושהאויב נע בלי הרף ממזרח לנו. מצפון לבריגדה החמישית נשארו יחידות רבות של האויב מחוץ לטווח, הזונו את המפקדה לאזור בטוח יותר, בתחומי הגדוד ה-22.

מוקדם אחר הצהריים הודיעתנו הדיביזיה כי הגנרל פרייברג נפצע. אנגליס קיבל את הפיקוד וגיים בארוס קיבל את הבריגדה הרביעית. התקפה חריפה נהדפה, אולם ציפינו להתקפות נוספות. בערך בשעה זו הופיע בחפזון רב קצין נרגש מאוד ואמר כי הטנקים גירשו את התובלה שלנו וכעת הם עושים שמות בתותחנינו. שלחתי בחזרה נזוף קשות על כי הוא מפיץ ידיעות בלתי-נכונות ומעוררות-בהלה; אולם נכון היה שהתובלה שלנו גורשה. קצין אחר הגיע עם תשדורת שהתובלה הותקפה על-ידי טנקים ונסוגה כ-15 ק"מ דרומה. לא יכולנו להתקשר אתם באלחוט, והחלה שעה ארוכה של חרדה נואשת. קראנו להם באלחוט בלי הפסק מאותו זמן ואילך, אולם ללא הצלחה. יכולנו לראות כלי-רכב כמה ק"מ לדרום אולם לא יכולנו לומר הלנו הם אם לצרינו. שלחתי פטרולים של נושאות-נשק וקציני קישור עם הוראות דחופות לגלות את משאיותינו ולהביאן.

ב-8 בערב נקראתי לישיבה בדיביזיה. עמדנו בקבוצה מאחורי מכונית הפיקוד. אינגליס סיפר כי עד כה נהדפו כל ההתקפות, אולם האויב כבר היה ממש מאחורינו וברור כי מצבנו חמור. פני-הקרקע דרומה היו, לפי הדוחות,

גרועים, השטח האפשרי היחיד למעבר רכב היה הישר מזרחה, ופירושו של דבר הוא שניאלץ להבקיע דרך. תכניתו היתה שהבריגדה הרביעית תפרוץ פרצה בהתקפת לילה בכידונים, ויתרנו נעבור דרך הפרצה ברכב — בשדרה דחוסה — ואזי תעלה הבריגדה הרביעית על כלי רכבה היא ותנוע בעקבותינו. הוא נדהם מאוד כשהודעתי לו כי מסיעי-הגייסות שלי נעלמו וכי, גם אם ארכיב את האנשים על התותחים, נושאות-הנשק, מכוניות משטח של תותחי הנ"ט, רכב גורר-תותחים וכל רכב לוחם אחר, עדיין ישארו חמש או שש מאות איש שאי אפשר להעבירם. בוב דאוסון, כעת עוזר לענייני מבצעים לקצין האג"ם של הדיביזיה, אמר כי אפשר לנצל כמה ממכוניות הדלק והתחמושת, ונקבע כי הוא יביא אותן למקום מפגש. כל כלי-הרכב, כולל תותחים, יסתדרו עם השיכה בתשע שדרות צפופות, במרחק 10 מטר זו מזו, והבריגדה החמישית בעורף. שעת האפס להתקפה היתה 22.30 ועלינו לנוע עם הנתן אות-ההצלחה מהבריגדה הרביעית.

הגנרל לאמסון, מפקד הדיביזיה המשוריינת ה-1, היה נוכח בישיבה. שאלתי אם יוכל לתת לנו גונדת טנקים לשמש כראש-חנית. הוא ענה כי עליו לנוע דרומה אל ביר-ח'אלדה כדי להצטייד בדלק, קיבלתי רשות להחזיר אלי את גדוד ה-21.

בחזרי למפקדתי אמרתי למונטי שצפוי לנו לילה מעניין. עדיין לא השגנו קשר עם תובלתנו, וכעת גם לא יכולנו להתקשר עם ה-21. בכל לב קיללתי את קצין-הקשר על אשר לא הכין את מכשיריו כיאות או שלא אימן את קשריו טוב יותר. שנים לאחר-מכן גילינו כי בסכלותו שלח את כל המטענים עם התובלה, והסוללות שלו התרוקנו.

עיבדנו תכנית לנסיגה, למסע אל מקום-המפגש ולעליה במכוניות, ומסרנוה בעל-פה למפקדי היחידות שנראו מודאגים מאוד. נתתי פקודות מיוחדות, ולדעתי גם בהירות למדי, על סילוק שדה-המוקשים כך שהגדוד ה-22 יוכל לעבור בבטחון מצפון למתלול. פטרולי נושאות-הנשק דיווחו כי התובלה שמדרומנו היא שלנו, ובמשך זמן-מה קיויתי כי קציני-הקישור ימצאו את המשאיות שלנו ויביאון; ובאמת הודיע פעם מישוהו כי זאת הם עושים. לעומת זאת חזרו שני הצעירים כשהם נראים מודאגים מאוד, ודיווחו כי התובלה שמדרומנו היא משל האויב, וכי לא יכלו לעבור דרכה, איזה מהדוחות היה הנכון לא גיליתי לעולם, אולם הם היו בחורים נועזים ואני איבדתי כל תקוה לראות אי-פעם את משאיותינו. הוספנו לקרוא באלחוט בלי-הרף גם ל-21 וגם לתובלה, אולם ללא הצלחה.

ב-22 התחלנו לסגת ולנוע אל מקום המפגש. ענין שדה-המוקשים האומלל עדיין לא נסתיים. הוא לא פונה בשלמות, נושאת-נשק עלתה על מוקש ועשרים איש ממחלקה של ה-22, שצעדה לצדה, נהרגו או נפצעו.

פרט לזאת נתכנסה הבריגדה בשלום והוטענה על כלי-הרכב. המשאיות הועמסו עד גבול יכולת קיבולן ומאות האנשים שאלו לא יכלו לכלול אותם

נדחסו על הרכב הלוחם. האנשים נתלו בכל מקום אחיזה, על רכב גורר התותחים, על התותחים עצמם, על נושאות-נשק ונושאי נ"ט, בכל מקום העולה על הדעת. ההעמסה הושלמה באופן מסודר ושקט, ועברתי סביב לשם בקורת. מצאתי כעשרים איש שעדיין לא נמצא להם מקום. הם הלכו בעקבותי ואחד-אחד מצאתי בשבילם מקומות.

אחר חזרתי למפקדתי שנמצאה בראש הבריגדה-המוגברת, מיד מאחורי ארבעים כלי-הרכב של מפקדת הדיביזיה, בינתיים הצליח מונטי, סוף-סוף, להתקשר עם התובלה שלנו, קשר רפה מאוד. היה לנו צופן ציון-מפה עלוב, שלא היה כדאי כלל לנסות ולהשתמש בו, והוא אמר ברורות, וחזר פעמים רבות: "סעו מזרחה לאמיריה, מיד". קצין-הקשר החשדן-מדי, שהיה עם התובלה, סירב לקבל הודעה זו כמהימנה, אף כי הכיר את קולו של מונטי וזה נתן לו כינויי שמות כאות-זיהוי. הוא החליט שנפלנו בשבי ושכפו על מונטי לשגר פקודה זו. כתוצאה מכך לא זזה התובלה ממקומה.

מצבה של הבריגדה החמישית היה בלתי משיב-רצון בהחלט. שני גדודים עמוסים על כלי-הרכב הלוחמים והתותחים ואינם מסוגלים כלל לחלוץ, אחד ללא כל קשר עמנו ועומד להשאר מבודד בלי להבחין בנסיעתנו, והמשאיות ומסיעי-הגייסות שלנו קילומטרים רבים מכאן, מתעקשים להשאר באזור הסכנה. הצטרפתי לאינגליס ולג'אנטרי בראש השדרה. דממה שררה לפנינו במקום שם ציפינו לשמוע את קולות ההתקפה של הבריגדה הרביעית. חיכינו בקוצר-רוח ובחרדה הולכים וגוברים. כל תשדורת לא הגיעה מגים כדי להסביר את האיחור, שנגרם למעשה בגלל המאורים אשר איחרו לבוא לקו-המוצא. לאחר זמן שהיה בעינינו ארוך מאוד, החליט אינגליס לנוע מתוך כוונה לעבור מדרום לאגף האויב, או אם יהיה צורך בכך, לפרוץ דרך. ההתקפה החלה רק דקות לאחר-מכן והצליחה הצלחה מלאה. הפריצה היתה מלאכה נקיה והתכנית המקורית, אילו נהגו לפיה, היתה עשויה לצאת לפועל; אולם אינגליס נמצא עתה, עקב הפיגור הנ"ל, במצב קשה והשחר היה קרוב לעלות.

נענו לאט כלפי מזרחה. כשאינגליס, ג'והן גריי וג'אנטרי מוליכים אישית. אחר באו כארבעים כלי-הרכב הדיביזיוני, אחריהם מפקדת הבריגדה החמישית, העתודה הדיביזיונית, רגימנטי ארטילרית השדה 4 ו-6, ושאר הערב-רב של כלי-הרכב אשר יצג ונשא את רגימנט השדה ה-5 ואת הבריגדה החמישית. ישבתי ליד נהגי ויננוחותי. ג'ו היה במושב האחורי, לחוץ בין ערימות הזוד.

לאחר דקות מעטות החלו יריות לפנינו. המשכנו מזרחה ואחר פנינו לדרום, ואז היינו ודאי קרובים מאוד לזירת ההתקפה. הקולות לא היו ברורים ואי-אפשר היה להחליט מה מתרחש. נסענו הלאה, כפי הנראה רק משהו מחוץ לטווח הקרב, ואך התחלתי לחשוב כי מצאנו פרצה — החלו לעלות זיקוקין לבנים

לפנינו. השדרה נעצרה, צפופה ודחוסה. זיקוקין נוספים עלו, ללא ספק כתביעה לאות-היכר מצדנו, אולם לא היתה בידנו תשובה. הגרמנים פתחו באש. נתקלנו בחניון של תריסר טנקים, כלי-כך סמוכים זה לזה עד שלא היה מקום לעבור דרכם. אשם ירדה עלינו כבר: פגזי טנקים, פגזי 20 מ"מ וקליעי כלים אבטומטיים, כולם יורים כדורים נותבים. משאית דלק נפגעה מיד והתפוצצה. משאית תחמושת נפגעה זארגני הכדורים השמיעו קולות פיצוח והתפוצצו בזה אחר זה. המראה האיום ביותר התרחש במרחק מטרים מעטים — אמבולנס שהיה בוער בלהבה חזקה, הפצועים מתפתלים ונאבקים על האלונקות ואין אפשרות להגיש להם כל עזרה.

מכוניתי היתה לחוצה מכל העברים ולא יכלה לנוע. הוריתי לרוס ולג'ו לצאת ממנה, ורגע שכבנו צמודים לקרקע. רבים אחרים עשו כמונו. כעבור שניות מעטות ראיתי את המשאית שלפנינו פונה שמאלה, ומעבר לה ראיתי בבירור את ג'והן גריי עומד וראשו מזדקר בעד גג מכוניתו והוא מצביע לאותו כיוון. "ננסה זאת, רוס", אמרתי. "טוב מאוד, המפקד", השיב, נמוס כתמיד. טיפסנו בחזרה אל המכונית ונסענו בעקבות המשאיות שלפנינו, אשר היו מכרכרות כפילים פראים. כמה רגעים נסענו בתוך אנדרלמוסיה נוראה, כשאנו עוברים על-פני כלי-רכב רוגשים ומושגים על-ידי אחרים, מתחמקים מפני שזחות צרות, עוברים על-פני אנשים רצים או מתנגשים בהם. תוך כדי שאון, צעקות וצוחות. הכרתי כי גרמנים הם אלה, ושלפתי אקדחי ובשקיקות חיפשתי מטרה, והנה נשתררה לפתע דממה ואנו היינו נוסעים באין מפריע במדבר מישורי. הצלחנו לעבור.

לפנינו היו כלי-רכב. בהיטי לאחור ראיתי זרם איתן בא בעקבותינו, ורחבו כארבע או חמש מכוניות. המהירות הואטה, נרגענו והמשכנו בנחת במהירות של כ-15 קמ"ש. נזכרתי בג'ו אשר לא יצא אתנו מהמכונית, פניתי לאחור ונגחתי באצבעי. לא היה כל מענה. נעצתי בו שוב את אצבעי וקראתי אליו בחרדה, וג'ו התעורר. הוא ישן במשך כל המאורע. לפנות בוקר חזר אינגליס אלינו והורני ליצור משמר עורפי; אנו נתכנס ונתארגן מחדש ב"תיבת קפונגה", עמדה מבוצרת בקצהו הדרומי של קו עלמיין, כ-30 ק"מ מהים. יצאנו, מונטי ואני, מזרם התנועה, הפנינו את מכוניותינו לאחור, ובעוד השאר מכינים פת-שחרית, הכרונו בין העוברים על הצטרפות למשמר העורפי. מועמדים לא קשה היה למצוא. כל אחד השתוקק מאוד להעצר ולהצטרף אלינו. או אולי להעצר ולאכול פת-שחרית. שלחנו קדימה את כל הרגלים, התותחים הבודדים, הדו-ליטראונים, מכוניות שירות-הבידור וכל השאר, ועד מהרה היה עמנו כוח קטן ונאה של גונדת תותחי 25-ליטראות, מושלמת מכל הבחינות, מספר נושאות-נשק, וכמה תותחי 6-ליטראות. כן הצטרפו אלינו ראג' רומנס במכונית-המטה שלו, עוד ארבעה כלי-רכב ממפקדת הבריגדה החמישית, ומשאית עמוסה שבויים גרמניים.

תפסנו עמדות לרוחב קו הנסיגה, המשכנו בארוחה, והמתנו לקצה השדרה שיעבור. עם עלות השמש כבר נצטמצמה השדרה לטור יחיד, וכעבור זמן קצר — נצו רק כלי-רכב בודדים. הרוחים התרחבו, ובשעה 10 כבר לא עבר אף אחד במשך חצי שעה; אחר-כך — נושאת-נשק בודדת ולא יותר. הבינונו כי כל הבריגדה החמישית נמצאת עתה אתנו בשלוש מכוניות-מטה ושלוש משאיות 3 טון. צילמתי אותם.

נענו הלאה, מודאגים כדבעי, אם כי ניסיתי להתנחם במימרתו של לורד הייג, כי לעולם אין העניינים כה גרוועים או כה טובים כפי שהם נראים. פגשתי באינגליס ששוחח עם פלס דרום-אפריקאי שהיה מניח שדה-מוקשים של דמה. הוא הקשיב בספקנות להסבריו של אינגליס על המכה הנוראה שהפינו ב"קורפוס" האפריקאי". המשכנו יחדיו והצטרפנו למפקדת הדיביזיה, אשר נעצרה כדי לארגן את סדר-המסע במורד-המתלול הנמשך מפוקה דרומה. עובדה או פקודת המסע. תדהמה נשתררה כשהסברתי, זועף, מה קטן המרוח שידרש לבריגדה-המוגברת החמישית.

המסע הסתיים ב"תיבת קפונגה", טבעת עגולה כמעט של גבעות-חול, גבוהות, אותן הכינה הבריגדה החמישית להגנה ב-1941. הוקצתה גזרה לבריגדה החמישית, ואנו חיכינו בבטחה לבואה. עד חצות הגיעו כמעט כולם, ובסופו של דבר לא עלו אבידותינו על 165. בעוד שסך-כל האבידות של הדיביזיה היו כ-700. כל שעות אחר-הצהרים לא פסק הזרם הדליל של הנחשלים ובפיהם סיפורים דמיוניים; לא הספקנו לשמוע אחד עד תומו וכבר הופיע השני וסיפורו בהול על קצה לשוננו.

קייט גלאזגו, מפקד רגימנט ארטילריה-השדה ה-5, הביא עמו את הקבוצה הגדולה ביותר. התברר כי כאשר נתקל ראש השדרה באש, פנו רוב כלי-הרכב שבעורף, אשר נפגעו גם באש מכיוון אחר, וחזרו מהר בדרך שבה באו. קייט מיהר אחריהם במכוניתו, הגיע לראשם, הניף את דגלו הכחול ("לכו בעקבותי!") דרך חור בגג המכונית, והצליח להשתלט על רובם. אחר-כך הוליכם דרומה ומזרחה, ובעקיפת האנפים, או דרך פרצה בקו האויב — הצליח לצאת בלי להנזק.

בדרך דומה לזו השתלט גם ג'והן ראסל על קבוצה ללא-מנהיג ועם שחר נמצא עמה לא הרחק מדרום לשדה-הקרב. המזל האיר פניו, והוא נפגש שם בתובלה התועה שלנו, אשר באה בעקשנותה לאספנו. הוא הוליך את כולם דרומה אל ה'אלדה ומשם, בשלום, מזרחה.

סם אלן הגיע אחרון, לאחר שכמעט נואשנו ממנו, ולמעשה שמענו כי נהרג. הוא גילה איך-שהוא כי הסתלקנו, והוכיח כושר החלטה וזריזות למופת בהחלצו באבידות מעטות, אף-על-פי שיחידות האויב הטרידהו.

נתברר כי ההבקעה-החוצה היתה מיותרת וכי כולנו יכולנו לנוע דרומה

ומזרחה כמו שעשו קבוצות אלו; אולם דבר זה היה כרוך בסיכון בלתי-מוצדק של סיכויי המסע.

אותו אחר-צהרים ראשון ב"תיבת קפונגה" היה נפלא: פגישות חברים ושמחה גוברת בהגיע כל קבוצה נוספת. פעם אחת, כאשר הופיעו רק מעטים מאנשי, נסעתי כמה ק"מ מערבה ופגשתי שם קבוצת משאיות גדולה נעה במבנה מושלם. גימ בארוזס והבריגדה הרביעית שבים בגאון אחרי מעלליהם הגדולים. היה זה אושר רב לראות אותו ואת ברייאן באסאט, שניהם רציניים ושקטים יותר מתמיד, ועמם הבריגדה וגדוד 20 האהוב שלי בסדר חיילי כל-כך. חשתי קנאה, אולם גם גאווה מרובה. עד הערב התכנסה הבריגדה החמישית ונראתה נאה לא פחות.

צקלון

לקט תרגומים

ספתח לשנת 1956 (חברות 33-45)

תכלית מפתח זה לספק לקורא המעוניין בנושא מסוים את כל החומר המצוי ב"צקלון" כרך ד' על נושא זה. לפיכך ערוך המפתח לפי א"ב של ענפי ידיעה, מקצועות ובני-מקצועות. ציונו של המאמר חוזר ומופיע בכל אותם הערכים אשר תוכנו נגע בהם נגיעה של ממש. במאמרים הנוגעים חלקית בנושא מסוים, צוין מספר העמוד הנוגע בנושא, בסוגריים, ליד מספר החוברת.

מפתח זה הנו המשך למפתחות כרך א', כרך ב' וכרך ג'.

אוריה

- הפטרול האנכי — הקפ' ג'והן ק. ביוקאנאן — 34.
- צנחנים בששה כוונים — תמונת שער — 37.
- שיא חדש במטוסי קרב — תמונת שער — 38.
- המגמות הנוכחיות בחינוך גופני צבאי — הקפ' ר. מולה — 38 (עמ' 21-19).
- הליקופטר הולנדי מגחסיילון חדש — תמונת שער — 39.
- חיל האוויר הטקטי תפקידו ומטרותיו — הקול' מ. ויתריץ — 40.
- חיל האוויר הטקטי ויעד הקרקע שלו — הקול' מ. ויתריץ — 41.
- קליע-מוגחה אמריקאי חדש — תמונת שער — 42.
- סיוע האוויר הטקטי ותכליתו — הקול' מ. ויתריץ — 42.
- ריקיטות לטוח ארוך — אך לא בכוח טוחן הן — תמונת שער — 43.
- צורת התערבותו של חיל האוויר הטקטי בקרב הקרקע — הקול' מ. ויתריץ — 43.

אזכרה ומלחמה

- אימון העתודות ומבחן המלחמה — 38.
- המגמות הנוכחיות בחינוך גופני צבאי — הקפ' ר. מולה — 38 (עמ' 22-23).
- נכון לעמל ולמלחמה — המיור הגברדיה מ.ה. ואסיליב — 42.

אימון

- אל נא תמיתם ברכותך — הקפ' וו. ג. דאביס — 34.
- עצות ופתרונות למפקד מחלקת חוד — הקול' ה. א. קאלי — 35.
- ההגנה הנגד טנקים בסימן משבר — הקול' ס. אטיכין — 35.
- תרגיל יריה באש חיה — הלויט' ג. וו. קאנון — 35.
- כיצד יתקוף חיל הרגלים — ביום או בלילה — הקפ' גיאורג ליב — 36.
- תרגיל נגד גריליה — המיור ג. גונסון — 37.
- להבהרת תכלית אימון הלילה — הקול' לויט' ה. רושמן — 37.

- מבצעי שריון בלילה — הקול' רונן ג. גילברט — 37.
- אימון העתודות ומבחן המלחמה — 38.
- המגמות הנוכחיות בחינוך גופני צבאי — הקפ' ר. מולה — 38.
- המגמות הנוכחיות בחינוך גופני צבאי — הקפ' ר. מולה — 39.
- טנקים בלחימת ליל — הקפ' רוברט ל. סמית — 39.
- לתקנת הקו הדק הארוך/ — הקול' לויט' סמיואל ה. האיס — 39.
- כיצד תכתוב חוברת הדרכה צבאית — 40.
- הקצין ואנשיו — אלי גינצברג — 40.
- ואלה העצות היעוצות למדריך — ס. ו. ואלנטין — 41.
- ואלה העצות היעוצות למדריך — ס. ו. ואלנטין — 42.
- בזכות המרגמה בת 2 אינץ' — הקול' לויט' באלאונט סינג — 42.
- נכון לעמל ולמלחמה — מיור הגברדיה מ. ה. ואסיליב — 42.
- ואלה העצות היעוצות למדריך — ס. ו. ואלנטין — 43.
- מכתבו של מדריך — הסגן ד. בן-פורת — 43.
- טקטיקת פשיטה קנדית — המיור ט. מ. האנסר — 44 (עמ' 6).
- דרכים להעלאת הכושר הגופני — הסרן אליהו ארן — 44.
- הנשק השנוא על כולם — הקפ' ריצ'רד ו. סמית — 44.
- כיצד הופכים נמושות לבני חיל — 44.
- בעקבות מאמרים בצקלון — הסמל איתן שני — 44.

אימון גופני

- אל נא תמיתם ברכותך — הקפ' וו. ג. דאביס — 34.
- המגמות הנוכחיות בחינוך גופני צבאי — הקפ' ר. מולה — 38.
- אימון העתודות ומבחן המלחמה — 38.
- המגמות הנוכחיות בחינוך גופני צבאי — הקפ' ר. מולה — 39.
- הקצין ואנשיו — אלי גינצברג — 40.
- נכון לעמל ולמלחמה — מיור הגברדיה מ. ה. ואסיליב — 42.
- אין זה מקום לנמושות — הקול' לויט' ד. אי. קארי — 43.
- מכתבו של מדריך — הסגן ד. בן-פורת — 43.
- ואלה העצות היעוצות למדריך — ס. ו. ואלנטין — 43 (עמ' 34).
- כיצד הופכים נמושות לבני חיל — 44.
- דרכים להעלאת הכושר הגופני — הסרן אליהו ארן — 44.
- בעקבות מאמרים בצקלון — הסמל איתן שני — 44.

אימון טרום צבאי

- נכון לעמל ולמלחמה — מיור הגברדיה מ. ה. ואסיליב — 42.

אסטרטגיה

- עקרונות המלחמה באספקלריה קנדית — הקול' סטייסי — 41.

אספרט צבאי

- אל-נא תמיתם ברכותך — הקפ' וו. ג. דאביס — 34.
- המגמות הנוכחיות בחינוך גופני צבאי — הקפ' ר. מולה — 38.
- אימון העתודות ומבחן המלחמה — 38.
- המגמות הנוכחיות בחינוך גופני צבאי — הקפ' ר. מולה — 39.
- דרכים להעלאת הכושר הגופני — הסרן אליהו ארן — 44.
- כיצד הופכים נמושות לבני חיל — 44.

- ההגנה הנגד טנקית בסימן משבר — הקול' אימכאן — 35.
- בזכות המרגמה בת 2 האינץ' — הקול' לויט' באלאונט סינג — 42.

ארצות-הברית

- אל נא תמיתם ברכותך — הקפ' ה. ג. דאביס — 34.
- מה מתרחש בערב הסעודית — 37.
- מבצעי שריון בלילה — הקול' ורנון ג. גילברט — 37.
- תרגיל נגד גריליה — מיור ג. ג'ונסון — 37.
- המגמות הנוכחיות בחינוך גופני צבאי — הקפ' ר. מולה — 38.
- אקדה חדש ללהביור — תמונת שער — 40.
- מהו סוג האנשים אשר תמצא בצבא — 40 (עמ' 18).
- קליע-מונחה אמריקאי חדש — תמונת שער — 42.
- התקפה בשטח הררי ולקחה — המיור ג. פ. אבריל — 43.
- רקיסות טווח ארוך — אך לא בכוח טוחן הן — תמונת שער — 43.
- אינן זה מקום לנמושות — הקול' לויט' ר. אי. קארי — 43.
- כיצד הופכים נמושות לכני חיל — 44.
- "דארט" — תמונת שער — 44.

ארצות-הברית במלחמת קוריאה

- היום בו כבשנו את 312 — קפ' ר. א. מקמהון — 34.
- רשמי שריונאים לאחר שיתוף פעולה עם רגלים — הלויט' משנה ר. ס. קלר — 36.
- פלוגת חומה בצורה א' — הגנ' בריג' ס. ל. א. מרשל — 37.
- פלוגת חומה בצורה ב' — הגנ' בריג' ס. ל. א. מרשל — 38.
- לתקנת הקו הדק הארוך — הקול' לויט' סמיואל ה. האיס — 39.
- מחפה עילי לארטילריה — הקפ' ר. ג'אנינגס — 40.
- תאורה מאולתרת — זקוק הוש' — הסר' ש. ק. קאננגהם — 42.
- התקפה בשטח הררי ולקחה — המיור ג. פ. אבריל — 43.
- הנשק השנוא על כולם — הקפ' ריצרד ו. סמית — 44.

ארצות-הברית במלחמת העולם השנייה

- מבצעי שריון בלילה — הקול' ורנון ג. גילברט — 37 (עמ' 14-15).
- מבצעי שריון בלילה — הקול' ורנון ג. גילברט — 37 (עמ' 18-22).
- אש מהלכת — הקול' אדווין ב. קראביל — 38.
- טנקים בלחימת לילה — הקפ' רוברט ל. סמית — 39.

ביצורים

- לתקנת הקו הדק הארוך — הקול' לויט' סמיואל ה. האיס — 39.
- מחפה עילי לארטילריה — הקפ' ר. ג'אנינגס — 40.

בריטניה

- לקח שיתוף רגלים וטנקים בשבעה קרבות — הקול' לויט' א. ובראדן — 36.
- מה מתרחש בערב הסעודית — 37.
- רכב חילוץ חומי — תמונת שער — 41.
- הסתננות שריון בחבל הרים ונחלים — הגנ' מיור מאלנתין — 41.
- מערכת שריון במדבר — הגנרל מיור ג. ב. רוברטס — 45.

ברית המועצות

- כיצד יתקוף חיל הרגלים — ביום או בלילה — הקפ' ג'אורג לייב — 36.
- נכון לעמל ולמלחמה — המיור הגברדיה ה. ואסיליב — 42.
- מה מתרחש בערב הסעודית — 37.
- מערכת הטנקים ליד טראגול פרומוס — הגנ' לויט' פון מאנטויפל — 44.
- תמונת טנק "סטאלין" — 44 (עמ' 20).
- טנקים בלחימת לילה — הקפ' רוברט ל. סמית — 39.

נדר

- התקפה בשטח הררי ולקחה — המיור פ. אבריל — 43.

גריליה

- תרגיל נגד גריליה — המיור ג. ג'ונסון — 37.

גרמניה

- מסתורי מערכת המודיעין של הרייך השלישי — 34.
- ההגנה הנגד טנקית בסימן משבר — הקול' אימכאן — 35.
- מה בין טנק לתותח-סער — הקול' שאופלברגר — 35 (עמ' 31-30).
- כיצד יתקוף חיל הרגלים — ביום או בלילה — הקפ' ג'אורג לייב — 36.
- הסתננות שריון בחבל הרים ונחלים — הגנ' מיור מאלנתין — 41.
- טקטיקת פשיטה קנדית — המיור ט. מ. האנטר — 44.
- מערכת הטנקים ליד טראגול פרומוס — הגנ' לויט' פון מאנטויפל — 44.
- מערכת שריון במדבר — הגנרל מיור ג. פ. ב. רוברטס — 45.
- חטיבת רגלים מבקיעה כיתור — הגנרל מיור ה. קיפאנברגר — 45.

דיכוי

- מערכת הטנקים ליד טראגול פרומוס — הגנ' לויט' פון מאנטויפל — 44.
- התקפה בשטח הררי ולקחה — המיור ג. פ. אבריל — 43.

הגנה

- ההגנה הנגד טנקית בסימן משבר — הקול' אימכאן — 35.
- מערכיה וכליה של ההגנה הנגד טנקית — הקול' שאופלברגר — 36.
- רשמי שריונאים לאחר שיתוף פעולה עם רגלים — הלויט' משנה ר. ס. קלר — 36 (עמ' 43-44).

- פלוגת חומה בצורה א' — הגנ' בריג' ס. ל. א. מרשל — 37.
- תרגיל נגד גריליה — המיור ג. ג'ונסון — 37.
- פלוגת חומה בצורה ב' — הגנ' בריג' ס. ל. א. מרשל — 38.
- לתקנת הקו הדק הארוך — הקול' לויט' סמיואל ה. האיס — 39.

- התקפה בשטח הררי ולקחה — המיור ג. פ. אבריל — 43 (עמ' 13-16).
- מערכת הטנקים ליד טראגול פרומוס — הגנ' לויט' פון מאנטויפל — 44.

הודו

- בזכות המרגמה בת 2 האינץ' — הקול' לויט' באלאונט סינג — 42.

הולנד

- הליקופטר הולנדי מגח-סילון חדש — תמונת שער — 39.

חיל רגלים

- היום בו כבשנו את 312 — הקפ' ר. א. מקמהון — 34.
- עצות ופירוט למפקד מחלקת החור — הקול' ה. א. קאלי — 35.
- תרגיל יריה באש חיה — הלווי' ג. ו. קאנון — 35.
- כיצד יתקוף חיל הרגלים — ביום או בלילה — הקפ' גיאורג ליב — 36.
- לקח שיתוף רגלים וטנקים בשבעה קרבות — הקול' לויט' א. א. בראדין — 36.
- רשמי שריונאים לאחר שיתוף פעולה עם רגלים — הלוויט' משנה ר. ס. קלר — הקפ' ר. א. דראק — 36.

- אלחוט כיס לחיל רגלים — תמונת שער — 36.
- צנחנים בששה כוונים — תמונת שער — 37.
- פלוגת חומה בצורה א' — הגני' בריג' ס. ט. א. מרשל — 37.
- תרגיל נגד גריליה — המיור ג. ג. ונסון — 37.
- אש מהלכת — הקול' אדוין ב. קראביל — 38.
- פלוגת חומה בצורה ב' — הגני' בריג' ס. ל. א. מרשל — 38.
- לתקנת הקו הדק הארוך — הקול' לויט' סמיואל ה. האיס — 39.
- הסתננות שריון בחבל הרים ונחלים — הגני' מיור מאלינתין — 41.
- בזכות המרגמה בת 2 האינץ' — קול' לויט' באלאונט סינג — 42.
- תאורה מאולתרת — זקוק הוש' — הסרטיש ק. קאנינגהם — 42.
- התקפה בשטח הררי ולקחה — המיור ג. פ. אבריל — 43.
- טקטיקת פשיטה קנדית — המיור ט. מ. האנטר — 44.
- הטיבת רגלים מבקיעה כיתור — הגנרל מיור ה. קיפאנברגאר — 45.
- הנשק השנוא על כולם — הקפ' ריצרד ו. סמית — 44.

חיל-תותחנים

- ההגנה הנגד טנקים בסימן משבר — הקול' אמיכאן — 35 (עמ' 13—14).
- אש מהלכת — קול' אדוין ב. קראביל — 38.
- מה בין טנק לתותח סער — הקול' ב. שאופלברגר — 35.
- כיצד יתקוף חיל הרגלים — ביום או בלילה — הקפ' גיאורג ליב — 36.
- מחפה עילי לארטילריה — הקפ' ר. גיאנינגס — 40.

טופוגרפיה

- התקפה בשטח הררי ולקחה — המיור ג. פ. אבריל — 43 (עמ' 5).

טירונים

- הקצין ואנשיו — אלי גינצברג — 40.
- דרכים להעלאת הכושר הגופני — הסרן אליהו ארן — 44.

מקטיקה

- היום בו כבשנו את 312 — הקפ' ר. א. מקמהון — 34.
- עצות ופירוט למפקדת מחלקת חוד — הקול' ה. א. קאלי — 35.
- ההגנה הנגד טנקים בסימן משבר — הקול' אמיכאן — 35.
- מה בין טנק לתותח סער — הקול' ש. פ. שאופלברגר — 35.
- תרגיל יריה באש חיה — הלוויט' ג. ו. קנון — 35.
- כיצד יתקוף חיל הרגלים — ביום או בלילה — הקפ' גיאורג ליב — 36.
- מערכיה וכליה של ההגנה הנגד טנקים — הקול' שאופלברגר — 36.
- לקח שיתוף רגלים וטנקים בשבעה קרבות — הקול' לויט' א. א. בראדין — 36.

חיל נשוי בקרב

- אל נא תמיתם ברכותך — הקפ' ו. ג. דאביס — 34.
- אש מהלכת — הקול' אדוין ב. קראביל — 38.
- ההגנה הנגד טנקים בסימן משבר — הקול' שאופלברגר — 35 (עמ' 9).
- אימון העתודות ומבחן המלחמה — 38 (עמ' 25).
- כיצד יתקוף חיל הרגלים — ביום או בלילה — הקפ' גיאורג ליב — 36 (עמ' 9).

המזרח התיכון

- מה מתרחש בערב הסעודית — 37.

הסוואה

- חיל האויר הטקטי תפקידו ומטרותיו — הקול' מ. ויתרין — 40 (עמ' 6—7).
- כיצד יתקוף חיל הרגלים — ביום או בלילה — הקפ' גיאורג ליב — 36 (עמ' 7).
- מחפה עילי לארטילריה — הקפ' ר. גיאנינגס — 40.
- סיוע האויר הטקטי ותכליתו — הקול' מ. ויתרין — 42 (עמ' 6—7).

הפצצה

- חיל האויר הטקטי תפקידו ומטרותיו — הקול' מ. ויתרין — 40.
- חיל האויר הטקטי ויעדי הקרקע שלו — הקול' מ. ויתרין — 41.
- סיוע האויר הטקטי ותכליתו — הקול' מ. ויתרין — 42.
- צורת התערבותו של חיל האויר הטקטי בקרב הקרקע — הקול' ויתרין — 43.

התקפה

- היום בו כבשנו את 312 — הקפ' ר. א. מקמהון — 34.
- כיצד יתקוף חיל הרגלים — ביום או בלילה — הקפ' גיאורג ליב — 36.
- רשמי שריונאים לאחר שיתוף פעולה עם רגלים — הלוויט' משנה ר. ס. קלר — הקפ' ר. א. דראק — 36 (עמ' 42—40).

- פלוגת חומה בצורה א' — הגני' בריג' ס. ל. א. מרשל — 37.

- מבצעי שריון בלילה — הקול' ורנון ג. גילברט — 37.

- אש מהלכת — הקול' אדוין ב. קראביל — 38.

- תרגיל נגד גריליה — המיור ג. גינסון — 37.

- אימון העתודות ומבחן המלחמה — 38 (עמ' 24—25).

- טנקים בלחימת לילה — הקפ' רוברט ל. סמית — 39.

- חיל האויר הטקטי תפקידו ומטרותיו — הקול' מ. ויתרין — 40.

- חיל האויר הטקטי ויעדי הקרקע שלו — הקול' מ. ויתרין — 41.

- הסתננות שריון בחבל הרים ונחלים — הגני' מיור מאלאנתין — 41.

- סיוע האויר הטקטי ותכליתו — הקול' מ. ויתרין — 42.

- התקפה בשטח הררי ולקחה — המיור ג. פ. אבריל — 43.

- צורת התערבותו של חיל האויר הטקטי בקרב הקרקע — הקול' מ. ויתרין — 43.

- טקטיקת פשיטה קנדית — המיור ט. מ. האנטר — 44.

- מערכת הטנקים ליד טארגול פרומוס — הגני' לויט' פון מאנטופל — 44.

חבלה

- הנשק השנוא על כולם — הקפ' ריצרד ו. סמית — 44.

- מערכיה וכליה של ההגנה הנגד טנקים — הקול' שאופלברגר — 36.

הטיבה

- הטיבת רגלים מבקיעה כיתור — הגנרל מיור ה. קיפאנברגאר — 45.

- מבצעי שריון בלילה — הקול' ורנון ג. גילברט — 37.
- פלוגת חומה בצורה א' — הגני' בריג' ס. ל. א. מרשל — 37.
- אש מהלכת — הקול' אדוין ב. קראביל — 38.
- אימון העתודות ומבחן המלחמה — 38.
- פלוגת חומה בצורה ב' — הגני' בריג' ס. ל. א. מרשל — 38.
- טנקים בלחימת לילה — הקפ' רוברט ל. סמית — 39.
- לתקנת הקו הדק הארוך — הקול' לויט' סמיואל א. האיס — 39.
- חיל האויר הטקטי, תפקידו ומטרותיו — הקול' מ. ויתריץ — 40.
- עקרונות המלחמה באספקריה קנדית — הקול' סטייסי — 41.
- חיל האויר הטקטי ויעדי הקרקע שלו — הקול' מ. ויתריץ — 41.
- הסתננות שריון בחבל הרים ונחלים — הגני' מיר מאלנתין — 41.
- סיוע האויר הטקטי ותכליתו — הקול' מ. ויתריץ — 42.
- בזכות המרגמה בת 2 אינץ' — הקול' לויט' באלאונט סינג — 42.
- התקפה בשטח הררי ולקחה — המיור ג. פ. אבריל — 43.
- צורת התערבותו של חיל האויר הטקטי בקרב הקרקע — הקול' מ. ויתריץ — 43.
- טקטיקת השיטה הקנדית — המיור ט. מ. האנטר — 44.
- מערכת הטנקים ליד טארגול פרומוס — הגני' לויט' פון מאנטויפל — 44.
- הנשק השנוא על כולם — הקפ' ריצ'רד ו. סמית — 44.

יון

- הסתננות שריון בחבל הרים ונחלים — הגני' מיר מאלנתין — 41.

כיתה

- לתקנת הקו הדק הארוך — הקול' לויט' סמיואל ה. האיס — 39.
- בזכות המרגמה בת 2 האינץ' — הקול' לויט' באלאונט סינג — 42.
- דרכים להעלאת הכושר הגופני — סרן אליהו ארן — 44.

לוגיסטיקה

- סיוע האויר הטקטי ותכליתו — הקול' מ. ויתריץ — 42 (עמ' 3-6).
- כיצד יתקוף חיל הרגלים — ביום או בלילה — הקפ' גיאורג ליב — 36.

לחמת אטום

- אימון העתודות ומבחן המלחמה — 38 (עמ' 33).

לחמה אמפיבית

- רכב חילוץ חומי — תמונת שער — 41.

לחמת ג'ונגל

- תרגיל נגד גריליה — המיור ג. ג'ונסון — 37.

לחמת הרים

- רשמי שריונאים לאחר שיתוף פעולה עם רגלים — הלויט' משנה ר. ס. קלר, הקפ' ר. א. דראק — 36.
- הסתננות שריון בחבל הרים ונחלים — הגני' מיר מאלנתין — 41.
- תרגיל נגד גריליה — המיור ג. ג'ונסון — 37.
- התקפה בשטח הררי ולקחה — המיור ג. פ. אבריל — 43.

לחמת לילה

- הפטרול האנכי — הקפ' ק. ביוקאנאן — 34.
- כיצד יתקוף חיל הרגלים — ביום או בלילה — הקפ' גיאורג ליב — 36.
- מבצעי שריון בלילה — הקול' ורנון ג. גילברט — 37.
- תרגיל נגד גריליה — המיור ג. ג'ונסון — 37.
- להבהרת תכלית אימון הלילה — הקול' לויט' ה. רושמן — 37.
- פלוגת חומה בצורה ב' — הגני' בריג' ס. ל. א. מרשל — 38.
- טנקים בלחימת לילה — הקפ' רוברט ל. סמית — 39.
- סיוע האויר הטקטי ותכליתו — הקול' מ. ויתריץ — 42 (עמ' 9-18).
- תאורה מאולתרת — זקוק הוש' — הטרי' ש. ק. קאמינגהם — 42.

לחמת נ"ט

- מערכת שריון במדבר — הגנרל' מיור ג. פ. ב. רוברטס — 45.
- חטיבת רגלים מבקיעה כיתור — הגנרל' מיור ה. קיפאנג'ארה — 45.

לחמת מדבר

- ההגנה הנגד טנקים בסימן משבר — הקול' אמיכאן — 35.
- מה בין טנק לתותח סער — הקול' פ. שאופלברגר — 35.
- מערכיה של ההגנה הנגד טנקים — הקול' פ. שאופלברגר — 36.
- לקח שיתוף רגלים וטנקים בשבעה קרבות — הקול' לויט' א. בראדין — 36.
- אימון העתודות ומבחן המלחמה — 38 (עמ' 29-27).

מודיעין

- מסתורי מערכת המודיעין של הרייך השלישי — פרקים מספר גרמני — 34.

מוזג אויר

- סיוע האויר הטקטי ותכליתו — הקול' מ. ויתריץ — 42 (עמ' 10-8).

מחלקה

- עצות ופתרונות למפקד מחלקת חוד — הקול' ר. א. קאלי — 35.
- תרגיל יריה באש חיה — הלויט' ג. ו. קאנון — 35.
- רשמי שריונאים לאחר שיתוף פעולה עם רגלים — הלויט' משנה ר. ס. קלר, הקפ' ר. א. דראק — 36 (עמ' 42-40).

- לתקנת הקו הדק הארוך — הקול' לויט' סמיואל ה. האיס — 39.
- בזכות המרגמה בת 2 האינץ' — הקול' לויט' באלאונט סינג — 42.
- דרכים להעלאת הכושר הגופני — הסרן אליהו ארן — 44.

מכ"ם

- רכב מרגמה כמענה למכ"ם נגד מרגמתי — תמונת שער — 35.
- סיוע האויר הטקטי ותכליתו — הקול' מ. ויתריץ — 42 (עמ' 9-8).

מלחמת העולם השנייה

- מסתורי מערכת המודיעין של הרייך השלישי — 34.
- ההגנה הנגד טנקים בסימן משבר — הקול' אמיכאן — 35.
- כיצד יתקוף חיל הרגלים — ביום או בלילה — הקפ' גיאורג ליב — 36.
- לקח שיתוף רגלים וטנקים בשבעה קרבות — הקול' לויט' ה. א. בראדין — 36.
- מבצעי שריון בלילה — הקול' ורנון ג. גילברט — 37 (עמ' 18-22).
- אש מהלכת — הקול' אדוין ב. קראביל — 38.

נשק בעל מסלול-תעופה תלול

- רכב מרגמה כמענה למכ"ם נגד מרגמתי — תמונת שער — 35.
- בזכות המרגמה בת 2 האינץ' — הקול-לויט' באלאונט סינג — 42.

נשק-להבות

- אקדה חדש ללהביור — תמונת שער — 40.

נשק נ"פ

- מה בין טנק לתותח-סער — הקול' פ. שאופלברגר — 35.
- מערכיה וכליה של ההגנה הנגד-טנקית — הקול' פ. שאופלברגר — 36.
- מערכת הטנקים ליד טארגול פרומוס — הגנ"ל-ויט' פון מאנטויפל — 44 (עמ' 14).
- הנשק השנוא על כולם — הקפ' ריצרד ו. סמית — 44.

נשק נ"מ

- טנק נגד-מטוסי צרפתי — תמונת שער — 34.
- קליע-מונחה אמריקאי חדש — תמונת שער — 42.

נשק רקטי

- מערכיה וכליה של ההגנה הנגד-טנקית — הקול' פ. שאופלברגר — 36 (עמ' 22-21).
- קליע-מונחה אמריקאי חדש — תמונת שער — 42.
- רקטות לטוח ארוך — אך לא בכוח טוחן הן — תמונת שער — 43.
- "דארט" — תמונת שער — 44.

עקרונות המלחמה

- עקרונות המלחמה באספקלריה קנדית — הקול' סטייסי — 41.

ערב הסעודית

- מה מתרחש בערב הסעודית — 37.

פטרול

- הפטרול האנכי — הקפ' ג'והן ק. ביוקאנאן — 34.
- תרגיל נגד גריליה — המיור ג' ג'ונסון — 37.
- חיל האויר הטקטי, תפקידו ומטרותיו — הקול' מ. ויתריץ — 40 (עמ' 5).

פלוגה

- היום בו כבשנו את 312 — קפ. ר. מקמהון — 34.
- רשמי שריונאים לאחר שיתוף פעולה עם רגלים — הלויט-משנה ר. ס. קלר, הקפ' ר. א. דראק — 36.

- פלוגת חומה בצורה א' — הגנ"ב-ריג' ס. ל. א. מרשל — 37.

- תרגיל נגד גריליה — המיור ג' ג'ונסון — 37.

- פלוגת חומה בצורה ב' — הגנ"ב-ריג' ס. ל. א. מרשל — 38.

- לתקנת הקו הדק הארוך — הקול-לויט' סמיואל ה. האיס — 39.

- תאורה מאולתרת — זקוק הוש — הסר"ש ק. קאנינגהם — 42.

- טקטיקת פשיטה קנדית — המיור ט. מ. האנטר — 44 (עמ' 10-4).

פשיטה

- טקטיקת פשיטה קנדית — המיור ט. מ. האנטר — 44.

צבא מלואים

- אימוני-העתודות ומבחן המלחמה — 38.

- טנקים בלחימת לילה — הקפ' רוברט ל. סמית — 39 (עמ' 8-7).

- הסתגנות שריון בחבל הרים ונחלים — הגנ"מיוור מאלנתין — 41.

- טקטיקת פשיטה קנדית — המיור ט. מ. האנטר — 44.

- מערכת הטנקים ליד טארגול פרומוס — הגנ"ל-ויט' פון מאנטויפל — 44.

- מערכת שריון במדבר — הגנרל-מיוור ג. פ. ב. רוברטס — 45.

- חטיבת רגלים מבקיעה כיתור — הגנרל-מיוור ה. קיפאנבארגר — 45.

מפות ות'רשימים

- תרשים ההתקפה על גבעה 312 — 34.

- דוגמת שטח תרגיל ירי באש חיה — 35.

- מרשמי התפוצצות מטענים תלולים — 36.

- ראש החוף הנורמנדי — 36.

- זירת מבצע "גן השוק" — 36.

- מרשם התקפה באזור "מאגר צ'וסיין" — 36.

- הערכותו של רגימנט הרגלים ה-9 — 37.

- פלוגה ב' לרגימנט הרגלים ה-9 בקרב — 37.

- מסגרת אוסטרליית כללית של מבצע "סכום חשבון" — 37.

- מבצע "סכום חשבון" — 37.

- מפת שטח תרגיל "נגד-גריליה" — 37.

- פלוגה ב' של רגימנט הרגלים ה-9 בהתגוננות לילה — 38.

- מערכי הגנה של פלוגה — 39.

- מערך הגנה "זרי" של כחה — 39.

- מערך הגנה של כחה — 39.

- מערך הגנה דמוי "V" של מחלקה — 39.

- מערכי הגנה של מחלקה על שלווחה — 39.

- מערכת הר אולימפוס — 41.

- "זקוק הוש" — 42.

- 4 תרשימי "התקפה בשטח הררי" — 43.

- זירת הקרב — למאמרי: "התקפה בשטח הררי ולקהה" — 43.

- מבצע מיקי פין" — 44.

- מערכת הטנקים ליד טארגול פרומוס — 44.

- אזור מבצע "מיקי פין", מבט מצפון-מערב — 44.

משמעת

- ואלה העצות היעוצות למדריך — ס. ו. וונטין — 41 (עמ' 15).

- הקציין ואנשיו — אלי גינצברג — 40 (עמ' 19).

מש"ק

- אל נא תמיתם ברכותך — הקפ' וו. ג' דאביס — 34.

- הקציין ואנשיו — אלי גינצברג — 40 (עמ' 18-17).

- ואלה העצות היעוצות למדריך — ס. ו. ואלנטין — 41.

- ואלה העצות היעוצות למדריך — ס. ו. ואלנטין — 42.

- ואלה העצות היעוצות למדריך — ס. ו. ואלנטין — 43.

ניו-זילנד

- חטיבת רגלים מבקיעה כיתור — הגנרל-מיוור ה. קיפאנבארגר — 45.

- מכתבו של מדריך — הסגן ד. בן פורת — 43.
- דרכים להעלאת הבושר הגופני — הסרן אליהו ארן — 44.

צנחנים

- צנחנים בששה כוונים — תמונת שער — 37.
- טנק נגד-מטוסי צרפתי — תמונת שער — 34.
- אימון העתודות ומבחן המלחמה — 38.

קוראצה

- היום בו כבשנו את 312 — הקפ' ר. א. מקמהון — 34.
- רשמי שריונאים לאחר שתוף פעולה עם רגלים — הלווי' משנה ר. ס. קלר — הקפ' ר. א. דראק — 36.

- פלוגת חומה בצורה א' — הגנ' בריג' ס.ל.א. מרשל — 37.
- פלוגת חומה בצורה ב' — הגנ' בריג' ס.ל.א. מרשל — 38.
- לתקנת הקו הדק הארוך — הקול' לויט' סמיואל ה. האיס — 39.
- מחסה עילי לארטילריה — הקפ' ר. ג'אנינגס — 40.
- תאורה מאולתרת — זקוק הוש — הטר' ש. ק. קאנינגהם — 42.
- התקפה בשטח הררי ולקחה — המיור ג.פ. אבריל — 43.
- הנשק השנוא על כולם — הקפ' ריצ'רד ו. סמית — 44.

קנדה

- מבצעי שריון בלילה — הקול' ורנון ג. ג'ילברט — 37 (עמ' 18—22).
- טנקים בלחימת לילה — הקפ' רוברט ל. סמית — 39 (עמ' 8).
- עקרונות המלחמה באספקלריה קנדית — הקול' סטייט — 41.
- טקטיקת פשיטה קנדית — המיור ט.ס. האנטר — 44.

קצונה

- אל נא תמיתם ברוכתך — הקפ. וו.ג. דאביס — 34.
- הקצין ואנשיו — אלי גינצברג — 40.

קישר

- מסתורי מערכת המודיעין של הרייך השלישי — 34 (עמ' 22—23).
- הפטרול האנכי — הקפ' ג'והן ק. ביוקאנן — 34 (עמ' 29—30).
- אלחוט כים לחיל-רגלים — תמונת שער — 36.

רוח גייסות

- כיצד הופכים נמושות לבני חיל — 44.
- המגמות הנוכחיות בחינוך גופני צבאי — הקפ' ד. מולה — 39 (עמ' 26).

רומניה

- מערכת הטנקים ליד טארגול פרומוס — הגנ' לויט' פון מאנטויפל — 44.

שביצריה

- מה בין טנק לתותח-סער — הקול' פ. שאופלברגר — 35.
- מערכיה וכליה של ההגנה הנגד-טנקית — הקול' פ. שאופלברגר — 36.
- חיל האויר הטקטי, תפקידיו ומטרותיו — הקול' מ. ויתריץ — 40.

- חיל האויר הטקטי ויעדי הקרקע שלו — הקול' מ. ויתריץ — 41.
- סיוע האויר הטקטי ותכליתו — הקול' מ. ויתריץ — 42.
- צורת התערבותו של חיל האויר הטקטי בקרב הקרקע — הקול' מ. ויתריץ — 43.

שריון

- טנק נגד-מטוסי צרפתי — תמונת שער — 34.
- ההגנה הנגד-טנקית בסימן משבר — הקול' אמיכאן — 35.
- מה בין טנק לתותח סער — הקול' פ. שאופלברגר — 35.
- רכב מרגמה כמענה למכ"ם נגד-מרגמתי — תמונת שער — 35.
- מערכיה וכליה של ההגנה הנגד-טנקית — הקול' פ. שאופלברגר — 36.
- לקח שיתוף רגלים וטנקים בשבעה קרבות — הקול' לויט' א. בראדין — 36.
- רשמי שריונאים לאחר שיתוף פעולה עם רגלים — הלווי' משנה ר. ס. קלר, — 36.

- מבצעי שריון בלילה — הקול' וארנון ג. ג'ילברט — 37.
- טנקים בלחימת לילה — הקפ' רוברט ל. סמית — 39.
- הסתננות שריון בחבל הרים ונחלים — הגנ' מיור מאלנתין — 41.
- מערכת הטנקים ליד טארגול פרומוס — הגנ' לויט' פון מאנטויפל — 44 (עמ' 14—21).
- מערכת שריון במדבר — הגנרל מיור ג. פ. ב. רוברטס — 45.

שיתוף פעולה קרקע-אויר

- חיל האויר הטקטי, תפקידו ומטרותיו — הקול' מ. ויתריץ — 40.
- חיל האויר הטקטי ותכליתו — הקול' מ. ויתריץ — 41.
- סיוע האויר הטקטי ותכליתו — הקול' מ. ויתריץ — 42.
- צורת התערבותו של חיל האויר הטקטי בקרב הקרקע — הקול' מ. ויתריץ — 43.

שיתוף פעולה רגלים-שריון

- ההגנה הנגד-טנקית בסימן משבר — הקול' אמיכאן — 34 (עמ' 13).
- לקח שיתוף רגלים וטנקים בשבעה קרבות — הקול' לויט' א. בראדין — 36.
- רשמי שריונאים לאחר שיתוף פעולה עם רגלים — הלווי' משנה ר. א. דראק — 36.
- טנקים בלחימת לילה — הקפ' רוברט ל. סמית — 39.
- הסתננות שריון בחבל הרים ונחלים — הגנ' מיור מאלנתין — 41.
- מערכת הטנקים ליד טארגול פרומוס — גנ' לויט' פון מאנטויפל — 44.

תאורה

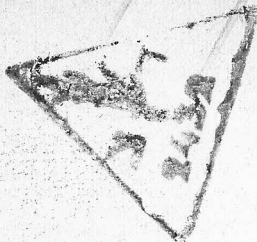
- תאורה מאולתרת — זקוק הוש — הטר' ש. ק. קאנינגהם — 42.
- כיצד יתקוף חיל הרגלים — ביום או בלילה — הקפ' ג'ואורג ליב — 36 (עמ' 15—16).

תכנון

- מה בין טנק לתותח סער — הקול' פ. שאופלברגר — 35.
- אימון העתודות ומבחן המלחמה — 38.

תמרון

- הפטרול האנכי — הקפ' ג'והן ק. ביוקאנן — 34.

187/23

29

ספ

3 את תוים

30 יום 103

~~ראד וכל~~

לחיילי צה"ל ומנויי "מערכות"!

החל מינואר ש"ז יוכלו חיילי צה"ל ומנויי "מערכות" לרכוש את ספרי ההוצאה בהנחה במקומות הבאים:

ת-ל-אביב:

"מערכות" — מחלקת ההפצה — נחלת בנימין 57.

"מערכות" — מערכת ומנהלה — הקריה רח' ג' 1.

ירושלים:

חנות לספרים "דורון" — רח' יפו מס' 27.

חיפה:

חנות לספרים "בן-שלמה" — רח' הרצל 6.

באר שבע:

חנות לספרים "רודיק" — רח' גרשון, מול משרד הבריאות.

צריפין:

חנות לספרים ("פלט" לשעבר) מרכז החנויות.